

BESZÁMOLÓ

**a Bankszövetség 2015 negyedik negyedévi
tevékenységéről**

Budapest, 2016. február

Tartalom

I. Vezetői összefoglaló	4
II. Makrogazdasági kitekintés, a bankszektor működési feltételei	7
III. Vállalati hitelezés	9
A NÖVEKEDÉSI HITELPROGRAM HARMADIK SZAKASZA ÉS A PIACI HITELPROGRAM ÚJ ESZKÖZEI.....	10
A KERETÖSSZEG KIHASZNÁLTSÁGÁNAK MÉRTÉKE A NÖVEKEDÉSI HITELPROGRAM MÁSODIK SZAKASZÁBAN	10
IV. Lakossági hitelezés	11
A JELZÁLOGHITELEZÉSI IRÁNYELV (MCD) ÁTÜLTETÉSE	11
EGYES FOGYASZTÓI KÖLCSÖNSZERZŐDÉSEKBŐL EREDŐ KÖVETELÉSEK FORINTOSÍTÁSA.....	12
A CSALÁDOK OTTHONTEREMTÉSI KEDVEZMÉNYÉNEK (CSOK) KITERJESZTÉSE	12
ÁLLÁSFOGLALÁS KÉRÉS A NET KORMÁNYRENDELET ÉRTELMEZÉSÉRŐL	13
V. A bankszektor működését befolyásoló további fontosabb szabályozási fejlemények.....	14
A MAGÁNCSDÓ SZABÁLYOZÁSSAL KAPCSOLATOS FEJLEMÉNYEK	14
A POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV FELÜLVIZSGÁLATA	15
A POLGÁRI PERES ELJÁRÁSI TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSA, A BÍRÓSÁGI ELEKTRONIKUS KAPCSOLATTARTÁS	15
A QUAESTOR TÖRVÉNY HELYÉBE LÉPŐ „A TŐKEPIAC STABILITÁSÁNAK ERŐSÍTÉSE ÉRDEKÉBEN TETT EGYES KÁRRENDEZÉSI INTÉZKEDÉSEKRŐL” SZÓLÓ TÖRVÉNY.....	15
BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYV MÓDOSÍTÁSI JAVASLAT.....	16
A BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÁS	17
AZ ÉRTÉKPAPÍR-FORGALMAZÁST ÉRINTŐ, BANKBIZTONSÁGI TARTALMÚ JOGSZABÁLY MÓDOSÍTÁSI JAVASLAT	17
VI. A Magyar Nemzeti Bankkal kapcsolatos fejlemények	17
A SREP-PEL KAPCSOLATOS EGYEZTETÉS	17
A MAKROPRUDENCIÁLIS TŐKEPUFFEREK ALKALMAZÁSA	18
A JÖVEDELEMARÁNYOS TÖRLESZTŐ RÉSZLET MUTATÓVAL (JTM) KAPCSOLATOS VÁRHATÓ VÁLTOZÁSOK	18
LIKVIDITÁSI STRESSZ TESZTEK.....	19
FEJLEMÉNYEK MARK ÜGYBEN	19
ADATSZOLGÁLTATÁS: ELŐKÉSZÜLET A 2017 ÉVI IFRS ÁTÁLLÁSRA	20
VII. Pénzforgalom.....	20
A SZOLGÁLTATÓK KÖZÖTTI TÖMEGES ÜGYFÉLÁDÁS KEZELÉSE A CSOPORTOS BESZEDÉSEKNÉL	20
BANKKÁRTYA AKTUALITÁSOK.....	21
SZAKMAI ÚTMUTATÓ A BANKI SZOLGÁLTATÁSOK AKADÁLYMENTESÍTÉSÉRŐL VAKOK ÉS GYENGÉN LÁTÓK SZÁMÁRA.....	22
AZ ÚJ 20 EZRES BANKJEGY BEVEZETÉSE	22
A CLS -PROJEKT BEFEJEZÉSE: A FORINT SIKERES CSATLAKOZTATÁSA.....	23
A SEPA VÉG-DÁTUM RENDELETHEZ KAPCSOLÓDÓ TÁJÉKOZTATÓ KIADVÁNY ÉS KOMMUNIKÁCIÓS TERV.....	23
AZ EPC DECEMBERI KÖZGYŰLÉSÉNEK FŐBB DÖNTÉSEI	24
VIII. Adózás, számvitel	25
AZ ADÓ SZABÁLYOK VÁLTOZÁSAI	25
SZÁMVITELI SZABÁLYOZÁS	26
IX. Bankszövetségi fejlemények	26
A MAGATARTÁSI KÓDEX MÓDOSÍTÁSA	26
AZ ELŐZŐKBEN NEM EMLÍTETT MUNKABIZOTTSÁGOK, MUNKACSOPORTOK	27

KOMMUNIKÁCIÓ.....	29
PÉNZ7: AZ ISKOLAI PÁLYÁZAT MEGVALÓSULÁSA, FELKÉSZÜLÉS 2016-RA	30
NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK: V6 MEGBESZÉLÉS VARSÓBAN	30
MELLÉKLET- NEMZETKÖZI KITEKINTÉS: SZABÁLYOZÁS, FELÜGYELET	31
I Globális szabályozás	31
I.1 PÉNZÜGYI STABILITÁSI TANÁCS (FSB)	31
I.2 BÁZELI BANKFELÜGYELETI BIZOTTSÁG	33
II Európai szabályozás.....	37
II.1 ÁLTALÁNOS KERETEK.....	37
II.2 BANKUNIÓ	38
II.3 TŐKEPIACI UNIÓ (CMU)	41
II.4 ZÖLD KÖNYV A LAKOSSÁGI BANKSZOLGÁLTATÁSOKRÓL.....	42
II.5 A NEGYEDIK NEGYEDÉVBEN KÖZZÉ TETT EBA ÉS ESAS DOKUMENTUMOK.....	43

I. Vezetői összefoglaló

2015 utolsó negyedében a **globális gazdasági folyamatokban** nem történt jelentős változás, sőt bizonyos tényezők tovább erősítették az egyes régiók közötti eltéréseket. A világgazdasági folyamatokat leginkább az alacsony nyersanyagárak és a korábbiaknál is jelentősebb olajáresés; a kínai gazdaság - heves pénzügyi piaci reakciókkal követett - fokozatosan lassuló növekedése; a közel-keletről kiinduló és eszkalálódó geopolitikai események (az Iszlám Állam térnyerése és az ennek nyomán az EU-ban kialakult migrációs válság, a fokozódó terrorveszély; Oroszország belépése a szíriai konfliktusba); valamint az USA monetáris szigorítása határozták meg. Az USA gazdasága stabilan, a korábbi ütemben növekedett. Az EU gazdasága bár kisebb ütemben, ugyancsak bővült. Az év végén még úgy tűnt, hogy Oroszországnak az olajiparát ért sokk ellenére sikerül megállítania a visszaesést. Kínában - a szükséges növekedési áldozattal - folytatódott az átállás egy új gazdasági struktúrára. Japánban szerkezeti reformok híján a monetáris ösztönzés sem volt képes felívelő pályára állítani a gazdaságot, míg Brazília recesszióba süllyedése politikai konszenzus híján megállíthatatlannak látszik.

Az időszak során az alacsony energia- és nyersanyagárak, valamint a kedvező külső finanszírozási környezet pozitívan hatottak a **magyar gazdaság** növekedésére, de a kínai lassulás globális hatása, a geopolitikai feszültségek és a fokozódó migrációs nyomás gazdasági következményei komoly fékező tényezőt jelentettek. A rövid távú konjunktúramutatók javulása és a beruházások EU források lehívása miatti felfuttatása némileg korrigált a GDP adaton, így az év egészére néhány tizeddel 3% alatti növekedés várható. A GDP bővülés fő hajtóereje termelési oldalon továbbra is az ipar növekedése, felhasználási oldalon a nettó export maradt. A háztartások fogyasztása is erősödött, amit a foglalkoztatás bővülése és a reálbérek emelkedése támogatott. Az infláció a negyedév végére év/év alapon 0,9%-kal nőtt, míg a korábbi hónapokhoz viszonyítva ismét a negatív tartományba süllyedt. A maginfláció értéke stabil (1,2%), így belföldi okokból kialakuló deflációs kockázatok nem valószínűsíthetőek. Az egyensúlyi mutatók továbbra is kedvezőek. A decemberi magas deficit ellenére valószínűsíthető, hogy az államháztartás központi alrendszerének hiánya a tervezett 2,4%-nál kisebb lesz. A folyó fizetési mérleg többlete tartósan magas, a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség továbbra is a GDP 10%-ának felel meg.

A negyedik negyedévben, november végéig a **hitelintézetek** összesített mérlegfőösszege nominálisan 2,9%-kal növekedett és kevéssel meghaladta a 33 ezer milliárd forintot. (Az árfolyamhatás összességében semleges volt.) Az eszközállományon belül tovább nőtt a likvid eszközök aránya, de a teljes hitelállomány növekedése is megindult; nominálisan 0,4% (63 milliárd forint) volt a bővülés. Nagyságrendileg hasonló összeggel (52 milliárd forinttal) csökkent az elszámolt értékvesztés, ez a vállalati és a lakossági portfóliót egyaránt érintette. A forrás oldalon a betétállományok 4,2%-kal (673 milliárd forinttal) emelkedtek. Ennek oka döntően a nem pénzügyi vállalatok és az egyéni vállalkozók számla- és rövid betéteinek a bővülése, amelyet részben az EU források év végi lehívásának a dömpingje okozott. A lakossági betétek csak mérsékelten (1%-kal, 67 milliárd forinttal) növekedtek. Mindezek hatására a hitelintézeti szektor nettó hitel/betét mutatója november végére 91%-ra esett. A hitelintézeti szektor adózás előtti eredménye októberben és novemberben 82 milliárd forint, 2015. első háromnegyed évében összesen 163 milliárd forint volt. A novemberi kumulált eredményadatok alapján a szektor átlagos, évesített, adózást megelőzően számított eszközarányos megtérülése (ROA) +0,81%, illetve saját tőkearányos megtérülése (ROE) +8,4%, nem változott az augusztusban számítottéhoz képest.

A **bankszektor** számára a **külső jogszabályi környezetben** a legnagyobb változást az áprilisban rekord gyorsasággal megalkotott Quaestor törvény átalakítása, illetve a banki különadó mérséklése jelentette.

Novemberben az Alkotmánybíróság a „**Quaestor törvény**” egyes rendelkezéseit alaptörvénybe ütközőnek ítélte és megsemmisítette. Az AB határozata szerint nem egyeztethető össze az

alaptörvénnyel a kötelezettség pontatlan, illetve a jogosulti kör önkényes meghatározása, valamint a tulajdonhoz való jog aránytalan korlátozása. A kormány az alkotmánybírósági döntés figyelembevételével még 2015 decemberében megalkotta a *tőkepiac stabilitásának erősítése érdekében tett egyes kárrendezési intézkedésekről szóló 2015. évi CCXIV. törvényt*, amelynek alanyi hatálya nemcsak a Quaestor, hanem a Hungária kötvényszerzőire is kiterjed. A BEVA tag bankok és befektetési szolgáltatók számára az új törvény több szempontból is a korábbiaknál kedvezőbben rendezi a fizetési kötelezettségeket (a 2008-tól kifizetett kötvényhozamok figyelembe vétele, a 3 millió forintot meghaladó követeléseknél 11% önrész érvényesítése, a BEVA tagok Kárrendezési Alapba való befizetésének évi 7 milliárd forintos korlátozása), és már a befizetés évében lehetővé teszi a Kárrendezési Alapba befizetett összegek fizetendő adóból való levonását.

2015 végén a nyáron kihirdetett, csökkenő mértékű **banki különadónak** a 2016-ra vonatkozó szabálya is megváltozott az Európai Bizottság versenyterülete által kifogásolt - a hitelkihelyezés növekedéséhez kapcsolódóan érvényesíthető - adókedvezmény miatt. Az elfogadott törvénymódosítás szerint az adóalap 2016-ban is a 2009-es korrigált mérlegfőösszeg marad, az adó mértéke pedig az 50 milliárd forint feletti sávban a korábbi 0,53%-ról - a nyáron elfogadott 0,31% helyett - 0,24%-ra csökken.

A kormány az év végén megjelent rendeletében nagyságrenddel megnövelte a **Családok Otthonteremtési Kedvezményét (CSOK)**. A korábbi feltételek jelentős lazítása mellett a három gyermeket vállaló családok körében az új lakások építését maximum 10 millió forintos vissza nem térítendő támogatással, ugyancsak 10 millió forintos - a támogatáshoz kapcsolódó - kedvezményes kamatozású hitellel, valamint ÁFA kedvezménnyel ösztönzik. A bankok számára 2016 elején nehezen teljesíthető feladatot jelentett a felfokozott ügyfél érdeklődés kielégítése. Az igények befogadását, illetve az ügyfelek szakszerű tájékoztatását úgy kellett megoldani, hogy még nem álltak rendelkezésre a végrehajtáshoz szükséges, pontos részletszabályok. A CSOK konstrukció nyújtására való felkészülést a jogszabály elkészítéséért felelős Nemzetgazdasági Minisztérium a Bankszövetség kezdeményezésére Gyakran Ismételt Kérdések és válaszok (GYIK) összeállításával is segíti.

Az utolsó negyedévben a szektor és a Bankszövetség továbbra is kiemelt figyelmet fordított a **devizában maradt fogyasztói kölcsönszerződések forintosítására**. Az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény október 2-án került kihirdetésre és október 5-én lépett hatályba. A szakmai munka középpontjában a törvényhez kapcsolódó MNB ajánlás és GYIK egyeztetése, illetve a forintosítás december 1-i fordulónappal történő végrehajtása és az ügyfelek előírásoknak megfelelő tájékoztatása állt.

A **magáncsőd szabályozással kapcsolatos munkálatok** intenzitását a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény 2015. szeptember 1-i hatályba lépése sem mérsékelte. A kapcsolódó rendeletek tartalmáról, illetve a törvény szükségessé vált módosításáról a banki és bankszövetségi szakértők részletekbe menő egyeztetést folytattak a jogszabályalkotásért felelős Igazságügyi Minisztériummal. A törvény hatályba lépését és alkalmazását felfokozott sajtó figyelem kísérte, de a lakosság érdeklődése mostanáig meglehetősen visszafogott, egyebek között az adósságrendezést kérőkkel szemben támasztott, ésszerűtlenül nagy dokumentációs igény miatt. A negyedév során a jogalkotás másik fontos súlypontját a **Ptk. módosítás előkészítése jelentette**.

A **jelzáloghitelzési irányelv** magyar jogrendbe átültetett rendelkezéseit 2016 márciusától kell alkalmazniuk a hitelintézeteknek, míg az MNB a november 3-án meghirdetett **Növekedéstámogató Programja** az év elejétől áll a bankok rendelkezésére. Ugyancsak az év elejétől a bankok által követendő magatartás alapelveit egy átalakított – a pénzügyi intézmények kereskedelmi gyakorlatát nem érintő – **magatartási kódex** szabályozza.

A **Magyar Nemzeti Bank** az utolsó negyedévben számos fontos kérdésben **kezdeményezett konzultációt** a szektorral. Így tájékoztatást adott a jövedelemarányos törlesztő részlet mutatóval (JTM) kapcsolatos várható változásokról; illetve a makroprudenciális tőkepufferek tervezett alkalmazásáról. Ismertette a felügyeleti felülvizsgálati folyamatban (SREP) – részben a bankok jelzései alapján – tervezett változásokat; valamint beszámolt az általa végzett likviditási stressz tesztek eredményeiről és tervezett banki alkalmazásáról. Az adatszolgáltatás területén a 2017 évi IFRS átállásra való felkészülés érdekében az MNB a Bankszövetséggel közös munkacsoport felállítását indítványozta. Az érintett munkacsoport szakértőit a MARK-kal kapcsolatos legújabb fejleményekről is informálták.

A **pénzforgalom területéről** a szolgáltatók közötti tömeges ügyfélátadás csoportos beszédeseknél alkalmazott/alkalmazandó megoldása; a forint folyamatos kiegyenlítési rendszerhez (CLS) történt novemberi csatlakozása; valamint az új 20 ezres bankjegy bevezetése érdemel kiemelést.

A **globális szabályozás** fontos fejleménye volt, hogy a Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB) - a G20-ak csúcstalálkozója előkészítéseként - jelentést készített a szabályozói reformok bevezetéséről és hatásairól. Az általános beszámolón túl az OTC derivatív piacok reformjára, illetve az árnyékbanki tevékenységre vonatkozóan külön jelentések is születtek. Az FSB a szanálhatóság elősegítésére (a határokon átnyúló szanálásokat is beleértve) egy komplett szabályozáscsomagot állított össze, amelynek a G-SIBs szanáláskor beszámítható teljes veszteségviselő kapacitásra (TLAC) vonatkozó szabályozás - véglegesített - alapelvei és a kapcsolódó szabály jegyzék is részét képezik. A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság negyedik negyedév során publikált prudenciális szabályozási anyagai közül az egyszerű, átlátható és összehasonlítható értékpapírosítás tőkekövetelményéről; a hitelkockázat számítás sztenderd módszerének a felülvizsgálatáról; a kockázattal súlyozott eszközök szabályozói konzisztenciájáról; a step-in risk azonosításáról és méréséről szóló; valamint a TLAC szabályozáshoz kapcsolódó dokumentumok a legfontosabbak.

Az **Európai Unióban** a Bizottság az őszi folyamán megkezdte az „*Öt Elnök Jelentésében*” foglaltak első lépcsőjének a megvalósítását és konkrét lépéseket jelentett be az EMU megerősítése érdekében. A Bizottság 2016 évi munkaprogramja fenntartja és megerősíti az új - Juncker által vezetett - Bizottság által egy évvel korábban meghatározott politikai prioritásokat. Az Egységes Felügyeleti Rendszer (SSM) keretében a(z) - legnagyobb bankuniós intézmények és csoportok közvetlen felügyeletét ellátó - Európai Központi Bank megvonta az SSM első évének mérlegét és megjelölte a 2016-os év legfontosabb prioritásait, valamint nyilvános konzultációt tartott a nemzeti opciók és diszkréciók alkalmazásáról. A Tanács és a Parlament 2014-ben kötött megállapodása értelmében az Egységes Szanálási Rendszer (SRM) 2016 januárjától kezdi meg teljes körű tevékenységét. Ennek előkészítéseként az Egységes Szanálási Testület novemberben publikálta 2016 évi munkatervét, megkötötte az Egységes Szanálási Alap feltöltéséhez szükséges - az SRM rendeletet kiegészítő - Kormányközi Egyezményt valamint kidolgozta az Egységes Szanálási Alaphoz való hozzájárulás számításának a rendszerét. A Bankunió kiteljesítéseként a Bizottság közleményt adott ki az Európai Betétbiztosítási Rendszer (EDIS) fokozatos bevezetéséről. További fontos fejlemény, hogy az Európai Tanács támogatta és további prioritásokkal egészítette ki a Bizottság Tőkepiaci Unió megvalósítására vonatkozó Akciótervét, valamint, hogy a Bizottság decemberben Zöld könyv közre adásával konzultációt kezdett a lakossági pénzügyi szolgáltatások piacának az erősítése, egységesebbé tétele érdekében.

II. Makrogazdasági kitekintés, a bankszektor működési feltételei

2015 utolsó negyedévének **globális gazdasági folyamataiban** nem történt jelentős változás a megelőző negyedévhez képest, sőt bizonyos tényezők erősödése tovább fokozta az egyes régiók közötti eltérő trendeket. A világgazdasági folyamatokat leginkább az alacsony nyersanyagárak és a korábbiaknál is jelentősebb olajáresés; a kínai gazdaság - heves pénzügyi piaci reakciókkal követett - fokozatosan lassuló növekedése; a közel-keletről kiinduló és eszkalálódó geopolitikai események (az Iszlám Állam térnyerése és az ennek nyomán az EU-ban kialakult migrációs válság, a fokozódó terrorveszély; Oroszország belépése a szíriai konfliktusba); valamint az USA monetáris szigorítása határozták meg.

Az USA gazdasága stabilan, a korábbi szinteken folytatta a növekedését, az EU gazdasága alacsonyabb szinten, de szintén növekedést mutatott. Az év végén még úgy tűnt, hogy Oroszországnak az olajiparát ért sokk ellenére sikerül megállítania a visszaesést. Kínában folytatódott az átállás egy új gazdasági struktúrára a szükséges növekedési áldozattal. Japánban szerkezeti reformok híján a monetáris ösztönzés sem volt képes felívelő pályára állítani a gazdaságot, míg Brazília recesszióba sülyedése politikai konszenzus híján megállíthatatlannak látszik.

Az **USA** gazdasága a korábbi mederben fejlődik, a növekedést továbbra is a belső tényezők kedvező alakulása támogatja. A munkaerőpiac tovább élénkült. Ez, és a nyomott nyersanyagárak következtében alacsony infláció javította a jövedelemhelyzetet, így a belső fogyasztás a növekedés motorja. A beruházások nemzetgazdasági szinten alacsonyak, ami alapvetően a kitermelő ágazatoknak a(z) - olcsó nyersanyagárakra reagáló - jelentős kapacitás visszafogásának a következménye. Az élenjáró technológiai ágazatokban ugyanakkor erőteljesen növekedtek a beruházások. A Fed tényleges monetáris szigorítása tartósan erős szinten tartja a dollár árfolyamát, ami kedvezőtlenül hat az exportágazatok teljesítményére. A negyedév során ismét előtérbe kerültek a szövetségi költségvetés fenntarthatóságával és a büdcséplafonnal kapcsolatos politikai viták.

Az **Európai Unió** gazdasági kibontakozása továbbra is lassú maradt, de a görög adósságválság megoldását követően a migrációs válság ellenére kevés kockázat mutat arra, hogy a közeljövőben recessziós folyamatok indulhatnak be. Sőt, egyes nagyobb méretű tagállamok (például Spanyolország) kifejezetten kedvező növekedést mutattak. Az EKB politikája miatt gyenge euró a várakozásokat meghaladó exportteljesítményt eredményezett. A munkaerőpiaci környezet némileg javult. A növekedés legfontosabb hajtóereje itt is a - nyersanyagárak miatt alacsony infláció és a magasabb elkölthető jövedelmek által segített - belső kereslet volt, míg a beruházások még mindig alacsony szinten vannak. Az euro zóna négy legnagyobb gazdaságának helyzete nagymértékben eltérő. Németország növekedése stabil, amit alapvetően a belső kereslet táplál, de a gyenge euró miatt a hagyományosan erős exportteljesítmény is kedvezően alakult. Az alacsony beruházási szint azonban, középtávon itt is gondot jelenthet. Spanyolország kiugróan jó növekedést produkált, míg Olaszország láthatóan kilábal a recesszióból. Franciaország kakukktojás ebben a körben, gazdasága továbbra gyengélkedik, ezért a francia elnök jelentős/érezhető hatást kiváltó fiskális ösztönzés bevezetésében gondolkodik. Az Egyesült Királyság exportteljesítményét megviselte az euróval szemben erős font, ám az egyéb makrogazdasági mutatók jó képet mutatnak.

A **kínai gazdaságban** folytatódik az elhúzóódó alkalmazkodás. A hivatalos statisztikák szerint 2009 óta a legalacsonyabb mértékű a növekedés, de egyes elemzői vélemények szerint a kimutatottnál nagyobb a lassulás, ami mögött két fontos tényező áll. Egyrészt a nehéziparban és az építőiparban számottevő kapacitások állnak kihasználatlanul, amelyeknek a korábbi teljesítményét jelentős mértékben hivatalos kereskedelmi banki, vagy árnyékbanki hitelekkel finanszírozták. A főlős kapacitások következtében a beruházási aktivitás jelentősen csökkent, különösen a külföldi befektetők maradtak el. Másik oldalról, a globális kereslet visszafogottsága miatt, a korábbiakhoz képest Kína exportágazata is gyengélkedik. Ezt erősíti, hogy a kínai lépések ellenére az RMB továbbra is megtartotta erejét az amerikai devizához képest, így az euróval és a jennel szemben jelentősen erősödött, ami rontotta az export versenyképességét. A kínai hatóságok a kedvezőtlen folyamatokat

monetáris lazítással (az alapkamat csökkentésével és a banki tartalékráták visszavágásával), valamint tőkepiaci beavatkozásokkal próbálták megállítani, eddig nem sok sikerrel.

Oroszország a negyedik negyedévben elérte a visszaesés addigi mélypontját, amelyet a geopolitikai válságokban betöltött szerepe miatti nyugati szankciók, valamint (az olaj- és gázexport-függőségéből adódóan) a csökkenő olajbevételek idéztek elő. Az állam a recesszió gazdasági és pénzügyi hatásainak mérséklése céljából lassan feléli likvid eszközeit, s azt mérlegeli, hogy azokat a legnagyobb olajipari cégeknek részleges privatizálásával pótolja.

2015 negyedik negyedévében az alacsony energia- és nyersanyagárak, valamint a kedvező külső finanszírozási környezet pozitívan hatottak **a magyar gazdaság** növekedésére, azonban a kínai lassulás – számunkra elsősorban a nyugat-európai piacokon keresztül érzékelhető - globális hatása, a geopolitikai feszültségek és a hatásukra fokozódó migrációs nyomás gazdasági konzekvenciái komoly fékező tényezőt jelentettek. A negyedik negyedévre a rövid távú konjunktúramutatók erősödése és a beruházások EU források lehívása miatti felfuttatása némileg javított az előző negyedévekben visszaeső **GDP** adaton, így az év egészére néhány tizeddel 3% alatti növekedés prognosztizálható.

Az utolsó negyedév során a GDP bővülést termelési oldalon az **ipar növekedése** (október és november hónapban is év/év alapon +9,5%) támogatta, jelentős emelkedést mutatva a megelőző negyedévi adathoz képest (+6%). Ebben egyelőre nem érződik a magyar ipar német autóipari botránnyal összefüggő sebezhetősége. Az **építőipar** termelése nagymértékben hullámozott, a magas októberi növekedési adatot (+7,8%) követően, novemberben gyenge (0,2%) volt a teljesítménye, míg az EU források felhasználásával decemberre némi növekedés várható.

Felhasználási oldalon a növekedés legfőbb hajtóereje továbbra is a **nettó export** maradt. Októberben és novemberben stabilan, folyó áron 200-200 milliárd forint körül alakult a külkereskedelmi többlet. Az év első 11 hónapjának kumulált külkereskedelmi egyenlege 23%-kal haladta meg az előző évit. Az év utolsó hónapjában a beruházások importigényének hatására, és az év végi belföldi kiskereskedelmi forgalomban várt növekedés eredményeként a többlet várhatóan csökkent, de az év egészére vonatkozóan így is jelentős maradhatott.

A **háztartások fogyasztása** is erősödött, amit a foglalkoztatás javulása és a reálbérek jelentős - a negyedévben 4%-ot várhatóan meghaladó - növekedése támogat. A kiskereskedelmi forgalom a negyedév első két hónapjában az előző év azonos hónapjaihoz viszonyítottnan 4,5%-ot meghaladóan emelkedett, és decemberre hasonló mértékű növekedés prognosztizálható.

A **foglalkoztatás** novemberre 117 ezer fővel bővült az egy évvel korábbihoz képest és csaknem elérte a 4,3 millió főt. A munkanélküliségi ráta az előző év hasonló időszakához képest 1 százalékponttal, 6,2%-ra csökkent az ősz utolsó hónapjára. A foglalkozás bővülésében továbbra is fontos szerepet kap a közfoglalkoztatás, az NGM kimutatásai szerint az itt foglalkoztatottak kb. 10%-a a későbbiekben sikeresen integrálható vissza a magángazdaságba.

Az **infláció** a negyedév végére év/év alapon 0,9%-kal nőtt, míg a korábbi hónapokhoz viszonyítva ismét a negatív tartományba süllyedt (a december/novemberi adat -0,3%, míg novemberben stagnálás volt októberhez képest). A maginfláció stabil maradt (1,2%), így belföldi okokból kialakuló deflációs kockázatok nem valószínűsíthetőek.

A magyar **gazdaság egyensúlyi mutatói** továbbra is kedvezőek. Az **államháztartás** központi alrendszerének december végi **hiánya** (1.219 mrd Ft) ugyan magasnak tűnik az éves módosított törvényi előírányozathoz (892 mrd Ft) képest, de ennek az az oka, hogy az EU források év végi lehívásában jelentős késedelem állt fenn (560 mrd Ft), és az érintett beruházásokat a teljesülés érdekében a kormányzat előfinanszírozta. Bár elképzelhető, hogy nem teljes mértékben kerül sor a források lehívására, még úgy is valószínűsíthető, hogy az év végi eredmény a tervezett 2,4%-nál kisebb lesz. A várhatóan kedvező mutató kialakulásában alapvető szerepet játszik a tervek a fő adónemekben (ÁFA, SZJA, társasági adó) számottevően meghaladó adóbevétele.

A **külső egyensúlyi helyzet** javulása is folytatódott. A folyó fizetési mérleg többlete tartósan magas, a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség továbbra is a GDP 10%-ának felel meg.

A negyedik negyedévben, november végéig a **hitelintézetek összesített mérlegfőösszege** nominálisan 2,9%-kal, (934 mrd Ft-tal) növekedett és kevéssel meghaladta a 33 ezer milliárd forintot. Miközben a forint a - mérlegekben nagyobb részarányt képviselő - fontosabb európai devizákhoz képest némileg erősödött, az amerikai dollárhoz képest nagymértékben leértékelődött, így a teljes eszközállományra vonatkozóan nagyjából semleges árfolyamhatással számolhatunk.

Az **eszközállományon** belül tovább növekedett a likvid eszközök aránya, azonban már a teljes hitelállomány növekedése is megindult. A likvid eszközök szerkezete jelentősen változott, főként a jegybank önfinszírozási intézkedései következtében. A jegybanki számlán tartott pénz nagymértékben csökkent (-27%, -227 mrd Ft), míg a hosszú állampapírok volumene jelentősen bővült (+6%, 327 mrd Ft). Emellett erőteljesen növekedett a GMU hitelintézeteknél elhelyezett bankközi devizabetétek összege (450 mrd Ft-tal), aminek számottevő része vélhetően a devizában maradt fogyasztói hitelek forintosítása céljából vásárolt deviza időleges lekötéséből származhatott.

A teljes bruttó **hitelállomány** nominálisan 0,4%-kal (63 mrd Ft-tal) nőtt. Nagyságrendileg hasonló összegben (-52 mrd Ft-tal) javult az elszámolt értékvesztés. A fenti változásban nagyobb mértéket képviselt a nem pénzügyi vállalati hitelek 2,2%-os (138 mrd Ft összegű) növekedése és a lakosságnak nyújtott hitelek 1,3%-os (78 mrd Ft összegű) csökkenése. Ez utóbbiban szerepet játszhatott a forintosítást már novemberben végrehajtó intézmények által az érintett ügyfélkörnek adott követelés elengedése. Az értékvesztések csökkenése mindkét portfólióban megfigyelhető volt.

A **forrás oldalán** a betétállományok 4,2%-kal (673 mrd Ft-tal) emelkedtek. Ennek oka a nem pénzügyi vállalati szektor számla-, látra szóló és rövid betétállományának csaknem 11%-os (mintegy 560 mrd Ft-os) és az egyéni vállalkozók betéteinek 25%-os (52 mrd Ft-os) növekménye, amelyben szerepet játszhat az EU források év végi lehívásának dömpingje. Jelentős továbbá a növekmény (+6%, 104 mrd Ft) az egyéb pénzügyi intézmények esetében is, ahol ugyancsak a rövid betétállomány emelkedett. Vélhetően ebben is szerepet játszott a lízingcégek által kezelt fogyasztói hitelek forintosításához tartalékolt összegek átmeneti elhelyezése. Ezen túl a lakossági betétek is növekedtek 1%-kal (+67 mrd Ft-tal). A bankközi források is számottevően bővültek, míg az eszközoldali bankközi betétek esetében a GMU hitelintézeteknél elhelyezett deviza, itt a szóban forgó intézmények által elhelyezett forintbetétek növekedése okozta a változást (+23%, 280 mrd Ft, ebből 194 mrd forintbetét).

A fenti hatások eredőjeként a hitelintézeti szektor nettó hitel/betét mutatója november végére 91%-ra esett.

Az **eredmények** tekintetében a hitelintézeti szektor októberben és novemberben az év korábbi időszakához mérten javuló teljesítményt mutatott. (Október-novemberben 82 milliárd forint, 2015. első háromnegyed évében összesen 163 milliárd forint volt az adózás előtti eredmény.) Az alaptevékenységek üzleti nettó bevételei ebben az időszakban időarányosan teljesültek, a javuló teljesítményt a befektetési célú értékpapírokból származó eredmények, valamint a hitelezéshez kapcsolódó értékvesztés visszairások számottevő növekedése okozta. A fenti hatásokból eredően a novemberi kumulált eredményadatok alapján a szektor átlagos, évesített adózást megelőzően számított eszközarányos megtérülése (ROA) +0,81%, saját tőkearányos megtérülése (ROE) +8,4% volt, nem változott az augusztusban számítottéhoz képest.

III. Vállalati hitelezés

Az MNB decemberi hitelezési jelentése szerint 2015 harmadik negyedévében 28 milliárd forinttal növekedett a hitelintézetek vállalati hitelállománya a folyósítások és törlesztések eredőjeként. Az állomány éves összevetésben azonban bázishatások miatt 4,4 százalékkal csökkent. A kvv-szektor hitelállománya tovább bővült, és 3,5 százalékra emelkedett az állománybővülés éves üteme, így továbbra is alapvetően vállalatméret szerinti kettősség jellemezi a szektor hitelezését.

A bankok Hitelezési felmérésre adott válaszai alapján a hitelezési feltételek összességében enyhültek a negyedév során, amit mind a kis összegű, mind a nagy összegű forinthitelek finanszírozási

költségeinek esetében mérséklődés kísért. A felmérésben részt vevő bankok a hosszú futamidejű hitelek iránti kereslet élénküléséről számoltak be, amelynek további erősödésére számítanak az elkövetkező negyedévek során.

A Növekedési Hitelprogram harmadik szakasza és a Piaci Hitelprogram új eszközei

A Magyar Nemzeti Bank 2015. november 3-án hirdette meg a Növekedéstámogató Programot (NTP), amellyel a bankok piaci alapú hitelezésre való visszatérését kívánja elősegíteni a Növekedési Hitelprogram (NHP) fokozatos kivezetése mellett.

Az NHP harmadik szakasza két pillérének keretében 2016. január 1. és 2016. december 30. között van lehetőség hitel-, illetve lízingszerződések megkötésére. Az MNB mindkét, egyenként 300 milliárd forintos keretösszeggel meghirdetett pillérben a korábbi szakaszokhoz hasonlóan 0 százalékos kamattal mellett biztosít refinanszírozást a hitelintézeteknek, amelyet azok legfeljebb 2,5 százalékos kamattal mellett hitelezhetnek tovább a vállalkozásoknak, kizárólag új beruházásaik megvalósítására. Az első pillérben a maximálisan felvehető hitelösszeg 1 milliárd forint. A második pillérben az MNB a forinthatelt egy piaci árazású kétdevizás kamatcsere-ügylet (CIRS) formájában euróra cseréli el a hitelintézetekkel. A hitelintézetek az így kapott forrást adhatják tovább a természetes devizafedezettel rendelkező kkv-knak maximum 10 éves futamidejű devizahitelek formájában.

A hitelezési kockázatok csökkentése érdekében az MNB a bankok piaci hitelezésre való átállását támogató, pozitív ösztönzőket tartalmazó eszközöket is bevezetett. A hitelezési aktivitáshoz kötött, 3 éves lejáratú kamatcsere-ügylet (HIRS) 2016 januárjától, az ezt kiegészítő preferenciális betételhelyezési lehetőség pedig 2016 februárjától áll a hitelintézetek rendelkezésére.

A részletszabályok kialakítása során az MNB egyeztetést folytatott a Magyar Bankszövetséggel, és a jegybanki célokkal összeegyeztethető banki javaslatokat beépítette a terméktájékoztatókba.

A keretösszeg kihasználtságának mértéke a Növekedési Hitelprogram második szakaszában

Az MNB statisztikái szerint 2015. december 31-ig a program második szakaszában részt vevő hitelintézetek összesen 1402,1 Mrd Ft összegű szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB-nek. Az NHP második szakaszának igénybevétele 2015-ben 227 Mrd forinttal haladta meg az egy évvel korábbit.

2015 végén zárult az NHP+ konstrukció szerződéskötési időszaka is, amelyben mintegy 23 Mrd forintnyi hitelszerződés jött létre. Az NHP indulása óta a programok keretében összesen közel 31000 vállalkozás jutott finanszírozáshoz mintegy 2126 Mrd Ft összegben.

Az NHP második szakaszban létrejött 1402,1 Mrd forintnyi szerződés 95%-a új hitel. Ezen belül az új beruházási hitelek részesedése 61%, az új forgóeszközhiteleké 29%, míg az EU-s támogatások előfinanszírozására folyósított hiteleké 10%. A II. pillérben a meglévő beruházási hitelek kiváltására folyósított hitelek részesedése 68%, míg a meglévő forgóeszközhitelek kiváltására folyósított hiteleké 32%; a II. pillérben folyósított hitelek közel 81%-a forinthatelt kiváltását, míg 19%-a devizahitelek kiváltását szolgálta. Az I. pillérben létrejött ügyleteken belül az új beruházási hitelek átlagos mérete 24 millió Ft, az új forgóeszközhiteleké 61 millió Ft, míg az EU-s hiteleké 31 millió Ft.

IV. Lakossági hitelezés

Az MNB legutóbbi, szeptemberi adatokra támaszkodó hitelezési jelentése szerint: „2015 harmadik negyedében a hitelintézetek háztartási hitel-állománya mintegy 67 milliárd forinttal csökkent a folyósítások és törlesztések eredményeként. A forinthitel-állomány 45 milliárd forinttal mérséklődött, míg a devizahitelek állománya 22 milliárd forinttal csökkent. Az állomány éves összehasonlításban 14,6 százalékkal csökkent. A teljes hitelintézeti szektor bruttó háztartási hitelkihelyezése összesen 213 milliárd forintot tett ki, ami az előző év azonos időszakához képest 18 százalékos növekedéssel egyenértékű. A Hitelezési felmérésre adott banki válaszok alapján a harmadik negyedévben a lakáscélú hitelek feltételei összességében változatlanok maradtak, míg a fogyasztási hitelek feltételei enyhültek. A felmérésben részt vevő bankok elsősorban a maximális futamidő mértékét enyhítették. A következő félévben azonban a bankok jelzései alapján nem várható a hitelfeltételek jelentős lazítása sem a lakáscélú, sem a fogyasztási hitelek esetében. A válaszadó bankok mindegyike a lakáshitelek iránti kereslet élénküléséről számolt be, a fogyasztási hitel-kereslet bővülését azonban a többségük a következő két negyedévre várja. Az új háztartási hitelek teljes hitelköltsége és kamatfelára összességében csökkent mind a lakáscélú, mind a fogyasztási szegmensben a vizsgált időszakban.”

A jelzáloghitelezési irányelv (MCD¹) átültetése

2015. december végén a *Fogyasztónak nyújtott hitelről szóló törvény*, valamint a *Hitelintézeti törvény* módosításával megtörtént a jelzáloghitelezési irányelv törvényi átültetése, illetve megjelentek a törvény végrehajtási rendeletei. E jogszabályokat a hitelintézeteknek 2016 márciusától kell alkalmazni.

A törvény előkészítésért felelős NGM a kezdetektől bevonta a Bankszövetséget az egyeztetésekbe. Miután az irányelv alapvetően fogyasztóvédelmi jellegű, az egyeztetési folyamatot élénk viták jellemezték, s bár jelentős eredményeket értünk el a tárgyalások folyamán, a törvény alkalmazása nyilvánvalóan drágábbá, bonyolultabbá teszi a bankok hitelezését. A tárgyalások legfontosabb témakörei a következők voltak:

- *Ügyfél-tájékoztatás* Az eddigi szabályozás is túlzott információkkal árasztotta el az ügyfeleket, az új előírás ezt még tovább fokozta. Négy fázisban kell szóban és írásban, általános jelleggel és személyre szólóan informálni az ügyfelet. Sikerült elérni, hogy a 4 fázisból 3 esetében elektronikus úton is teljesítheti a bank az információadást.
- *Hitelközvetítők szabályozása* Az irányelv a jelenleginél lényegesen részletesebb és szigorúbb szabályokat írt elő a hitelközvetítőkre, amelyek közül kiemelendő, hogy a közvetítői jutalék 2%-ban került maximálásra.
- *Javadalmazás* Az irányelv szigorú előírásokat tartalmaz a hiteldöntést befolyásoló, illetve az ügyféllel közvetlen kapcsolatba kerülő banki alkalmazottak javadalmazására. A tárgyalások során a bankok törekedtek arra, hogy az ügyféllel közvetlenül kapcsolatban levő munkatársak érdekeltsége megmaradjon, hiszen ők az értékesítés kulcsemberei.
- *Árukapcsolás tilalma* A jogalkotó nem tekinti árukapcsolásnak, ha a bank a hitel feltételeként előírja törlesztéshez használandó fizetési számla vezetését. Nem tiltott megtakarítási számla előírása sem (lakástakarékpénztár kombi hitel). Lehetséges a hitel feltételéül kikötni vagyonszámítás, vagy életbiztosítást is, de szándékunk ellenére a bank csak az egyiket alkalmazhatja.
- *Szakképzés* Az irányelv prioritása a jelzáloghitelezéssel foglalkozók magas szaktudásának biztosítása, ezért képzettségi követelményeket és folyamatos képzésben való részvételt írt elő. A tárgyalások során elértük, hogy a vizsgákra ritkábban kerüljön sor.

¹ Mortgage Credit Directive

- *Előtörlesztés* Az irányelv lehetővé teszi, hogy a hitelező előtörlesztés esetén érvényesítse valós költségeit. Ezen az alapon sikerült egyszerűsített díjszabályozást elérni, és néhány – aránytalan - ügyfélkedvezményt törölni.

A végrehajtási rendeletek az új pénzügyi szolgáltatásként bevezetett hiteltanácsadástól a szakképzési követelményeken át az ügyfél-tájékoztatást segítő, hitelkondíciók összehasonlítását szolgáló táblázatokig a jelzáloghitelezés számos részfolyamatára, feltételére adtak részletes útmutatást.

Egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintosítása

Az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény október 2-án került kihirdetésre és október 5-én lépett hatályba. A törvény tájékoztatásra vonatkozó mellékleteinek további részletezésére az MNB október elején ajánlástervezetet adott ki, amelyet három körben egyeztettek a Bankszövetséggel és a Lízingszövetséggel. Ennek során sikerült tisztázni a bizonytalan jogértelmezések jelentős részét. A közösen kialakított megoldásokat az MNB az október 26-án megjelent GYIK²-ban és az egy nappal későbbi Ajánlásában tette közzé. Továbbra is nyitott maradt azonban:

- a törvény 9. §-a szerinti súlyozott kamatláb értelmezése,
- az azzal kapcsolatos bizonytalanság, hogy a nem felmondással megszűnt szerződések a törvényi hatálya alá tartoznak-e,
- az olyan szerződések kezelése, amelyek a novemberi, vagy azt követő, de az ügyfeleknek a forintosítás mellőzésével kapcsolatos rendelkezésére (opt-out) nyitva álló határidőt megelőző törlesztéssel szűntek meg,
- az egyéb termékkel (pl. lakástakarék-pénztári megtakarítással, vagy biztosítással) kombinált hitelek kezelése,
- valamint a KHR felé szükséges bejelentések időzítésének kérdése.

Ezekben a kérdésekben az MNB az NGM jogértelmezését igényelte. További jogbizonytalanságot okozott, hogy az MNB által közzétett GYIK olyan - a forintosítás végrehajtását a banki operációban ellehetetlenítő - véleményt tartalmazott, amely alapján csak az opt-out határidőt követően vált volna lehetővé a banki könyvekben a változások rögzítése. A fenti kérdések tisztázására banki szereplőkkel egyeztetést kezdeményeztünk az MNB-nél, amelynek eredményeként az MNB törölte a GYIK-ből az operációt nehezítő véleményét.

A fent említett nyitott kérdések tisztázása céljából az NGM egyeztetést hívott össze, és a KHR-rel kapcsolatos problémákról is külön konzultáció volt. Végül valamennyi kérdésben sikerült egységes értelmezést kialakítani, amelynek megfelelően az MNB GYIK kiegészítésre került.

A Családok Otthonteremtési Kedvezményének (CSOK) kiterjesztése

Bár a 2015. júliusban hatályba lépett lakástámogatási kedvezmények is nagyarányú élénkülést eredményeztek a lakáshitelezés terén, a kormányzat újabb, a korábbi nagyságrenddel megnövelő támogatási csomagot hagyott jóvá az év végén megjelent rendeletében. A módosítások kiemelten a 3 gyerekes családtípus létrehozását ösztönzik, számukra az új lakásba költözést

- maximum 10 millió forintos vissza nem térítendő támogatás,
- ugyancsak 10 millió forintos - a támogatáshoz kapcsolódó - kedvezményes kamatozású hitel
- és ÁFA kedvezmény

segíti.

² Gyakran Ismételt Kérdések és válaszok

A támogatás minél szélesebb körű elérhetősége érdekében számos korábbi megkötés feloldottak, így többek között:

- nincsenek energia-takarékosságot célzó előírások,
- a létesített új lakás alapterületének nincs felső korlátja,
- ugyancsak eltörölték az egy négyzetméterre jutó árkorlátot,
- a lakás telek nélküli maximális értékének a 30 millió forintos korlátja megmaradt, de januárban ennek az eltörlését is kilátásba helyezték
- a meglevő lakástulajdon, vagy lakásbérlet szintén nem jelent akadályt és az új lakásba költözéskor sem kell a régi tulajdontól megszabadulni,
- a már meglevő gyermekeket is figyelembe lehet venni a támogatás elnyerésekor (viszont az érték korábban kapott támogatás levonásra kerül a most megállapított támogatási összegből).

A Bankszövetség csak a rendeletalkotás utolsó fázisában kapott tájékoztatást, így a bankok számára rendkívül megterhelő feladatot jelentett, hogy a 2015. december végén megjelent és 2016. január 1-én hatályba lépett nagy terjedelmű jogszabályi változásra felkészüljenek és ügyfeleiket - legalább előzetesen - szakszerűen tájékoztassák. Az új konstrukció nyújtására való felkészülés során felmerült banki kérdéseket, javaslatokat a Bankszövetség összegyűjtötte és megküldte a jogszabály elkészítéséért felelős Nemzetgazdasági Minisztériumnak, konzultációs lehetőséget kérve a tárcától. Ugyancsak átadtuk a minisztériumnak azt a tagbankoktól összegyűjtött kérdés sort, amely a minisztériumi válaszokkal együtt GYIK formájában kerül fel a Bankszövetség és - a tagbank döntésétől függően – az egyes bankok honlapjaira.

Állásfoglalás kérés a NET kormányrendelet értelmezéséről

Több tagbankunk javasolta, hogy kérjünk hatósági állásfoglalást a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. (NET) működését szabályozó kormányrendelet 2015 őszi módosításának helyes értelmezése tárgyában. A kormányrendelet a NET által megvásárolható ingatlanok körét azon nemfizető hiteladósokkal is bővítette, akiknek háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó - az igény benyújtását megelőző hónapra vonatkozó - havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 250 %-át.

A problémát az jelentette, hogy

- a fogyasztási egység meghatározásakor csak egy klasszikus családmódban gondolkodott a jogalkotó (apa/anya/gyerek), amelybe nem fért bele más családtag (nagybácsi, nagymama, sógor stb.), akiknek jövedelme, vagy eltartotti státusza érdemben befolyásolhatja a háztartás anyagi helyzetét,
- ugyancsak nem adott a jogszabály eligazítást arra, hogy egyéni vállalkozók, őstermelők stb. (akiktől legfeljebb az előző évi NAV bevallás kérhető el) miként igazolják hitelesen előző havi jövedelmüket, illetve
- a jövedelemmel nem rendelkezés miként bizonyítható.

Az NGM, a kérésünkre kiadott - és az érintett tagjainkhoz eljuttatott - állásfoglalása szerint

- ha a jogszabály nem említi valakit a háztartásban, azt nem lehet/kell figyelembe venni,
- nem lehet az előző havi jövedelmet kiterjesztő módon (előző évi igazolt NAV jövedelem egy havi része) értelmezni, illetve
- a jövedelem hiánya az erre vonatkozó nyilatkozattal bizonyítható.

V. A bankszektor működését befolyásoló további fontosabb szabályozási fejlemények

A magáncsőd szabályozással kapcsolatos fejlemények

2015. szeptember 1-jén hatályba lépett *a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény*. A hatályba lépést felfokozott sajtó figyelem kísérte, de a lakosság érdeklődése visszafogott volt. Bebizonyosodott, hogy korai volt a rendszer elindítása, mert szeptember elején még nem működött a Családvédelmi Szolgálat honlapja, elektronikus szakrendszere, és a törvényhez kapcsolódó végrehajtási rendelkezések közül is számos hiányzott.

Szeptemberben jelent meg a természetes személyek adósságrendezési eljárásában:

- a Családi Csődvédelmi Szolgálat (CsSz) és a családi vagyonfelügyelő részletes feladatairól szóló 240/2015.(IX.8.) Kormányrendelet,
- az egyéb kötelezettek részvételével összefüggő szabályokról szóló 235/2015. (IX.4.) Kormányrendelet,
- a CsSz által a családi vagyonfelügyelők felett gyakorolt szakmai felügyeletről szóló 234/2015.(IX. 4) Kormányrendelet,
- a méltányolható lakásigény, továbbá lakásbérleti vagy lakáshasználati díj meghatározásáról szóló 241/2015. (IX.8.) Kormányrendelet,
- az adósra, adóstársra vonatkozó környezattanulmány elvégzésével összefüggő szabályokról szóló 21/2015. (IX.2.) IM rendelet,
- a családi vagyonfelügyelő és a felek közötti együttműködés szabályairól, valamint az adós fizetési számláiról szóló 29/2015. (X. 30.) IM rendelet
- az adósságrendezésben részt vevő természetes személyek lakhatási feltételeinek megtartása céljából nyújtott törlesztési támogatásról szóló 274/2015. (IX. 21.) Kormányrendelet.

A rendeletek tervezetét véleményyeztük, tartalmukról személyes egyeztetést is folytattunk az IM szakértőivel. Még ma sem született meg minden végrehajtási rendelet: az adós vagyoni elemeinek az adós vagy családi vagyonfelügyelő általi értékesítését szabályozó Kormányrendelet hiányzik. A KHR adatszolgáltatás ideiglenes megoldással indult el. A magáncsőd szabályozás révén folyamatos volt a kapcsolat az IM-mel, számos kérdésben kértünk állásfoglalást, konzultációt. Az őszi hónapokban több konferencia, szakmai fórum foglalkozott a magáncsőddel, ezeken a Bankszövetség és a magáncsőd munkacsoport tagjai is részt vettek előadóként.

November elején sor került a magáncsőd törvény első módosításának elfogadására, amely pontosította az egyéb kötelezettek jogállását, egyértelművé tette, hogy a jelzáloggal biztosított ingatlanokra nyújtott hitelszerződés, pénzügyi lízingszerződés esetében a hitel futamideje túlnyúlhat az 5 éves adósságtörlesztési időszakon is. A törvény az első időszak feltételei szerint eljárásra jogosultak kérelem benyújtási határidejét 2016. március 1-ig meghosszabbította, anélkül azonban, hogy a végrehajtási moratóriumot is meghosszabbította volna. Ezt a megoldást támogattuk. A kérelem benyújtását a CsSz-nél és a főhitelezőnél is lehetővé teszi a módosítás. Emellett számos fontos kodifikációs pontosítást tartalmazott a 2015. évi CLXVI. törvény. A törvénymódosításhoz kapcsolódóan egyes végrehajtási rendeleteket is módosítottak.

2015. év végén részletes, átfogó módosítási javaslatot juttattunk el az IM-hez a magáncsőd törvényhez, figyelembe véve, hogy a Kormány 2016. I. félévében a magáncsőd-törvény átfogó módosítását tervezi. Az IM részére megküldött anyag a bírósági végrehajtási törvény (Vht.) módosítására vonatkozóan is számos javaslatot tartalmazott.

2015. december végén az IM-mel, Igazságügyi Hivatallal közösen egy nagy létszámú értekezletet tartottunk, amely a CsSz-ek elektronikus szakrendszerének akkori állapotát mutatta be.

A Polgári Törvénykönyv felülvizsgálata

Az Igazságügyi Minisztérium az érdekelt szervek (MNB, NGM, MOKK, Bankszövetség) bevonásával egyeztetéseket kezdeményezett a Ptk. lehetséges módosításáról, különös tekintettel a zálogjogi szabályokra, az önálló zálogjog újbóli szabályozására. A hazai jelzáloglevél piac és a banki refinanszírozási piac élénkítése és a jelzáloglevél-kibocsátás biztonságának növelése is a zálogjogi szabályozás módosítását igényelné. Az önálló zálogjog újraszabályozásán kívül a módosítás érinti a fidúcia tilalomra vonatkozó rendelkezés felülvizsgálatát, a hitelbiztosítéki nyilvántartást és a szerződés-átruházás szabályait. A kötelmi jogi rendelkezések közül az elévülésre, behajtási költségátalányra, bérletre, haszonbérletre, s a banki szerződések közül a fizetésiszámla-szerződésre vonatkozó szabályok szorulnak korrekcióra. Felmerült a pénzügyi lízingre, faktoringra vonatkozó szabályok módosításának szükségessége is. A jogi személyekre vonatkozó rendelkezéseknél a diszpozitivitási szabály és a vezető tisztségviselők felelőssége okoz jogszabály-értelmezési gondokat. Az IM a fenti résztvevőkkel történt többkörös egyeztetést követően egy szélesebb körben is vitára bocsátotta a módosítás téziseit. A Ptk.-módosítás szerepel az Országgyűlés tavaszi ülészakán napirendjén.

A Polgári peres eljárási törvény módosítása, a bírósági elektronikus kapcsolattartás

Októberben véleményyeztük a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely a bíróságokkal történő kötelező elektronikus kapcsolattartással összefüggő módosításokat tartalmazta. Több fordulóban megkerestük az IM vezetőit azzal a javaslattal, hogy a gazdálkodó szervezetek részére biztosítsák a cégkapu, vagy hivatali kapu nyitásának lehetőségét, hogy ezen keresztül történhessen a dokumentumok küldése. (Időközben több tagszervezetünk kezdeményezte hivatali kapu nyitását, néhányan sikerrel.) Az ígéretek ellenére a Pp. elfogadott módosítása csak a korábban engedélyezett hivatali kapuk legalizálását oldotta meg. Új hivatali kaput a BM szervei nem engedélyeznek a változatlanul hagyott - és a Pp.-vel nem harmonizált - végrehajtási rendeletekre való hivatkozással. Szakértői konzultációt kértünk az Országos Bírósági Hivatal Elektronikus Eljárások Főosztályától, ahol a decemberben tartott megbeszélésen az alapproblémát nem, de több felkészüléssel összefüggő módszertani problémát sikerült megoldani. A gazdálkodó szervezetekre vonatkozó kötelező elektronikus kapcsolattartás hatályba lépését a decemberi parlamenti ülészak végén 2016. július 1-jéig halasztották el. A kérdésben tovább lobbizunk, mert a határidő meghosszabbítása nem oldotta meg az alapproblémát.

A Quaestor törvény helyébe lépő „A tőkepiac stabilitásának erősítése érdekében tett egyes kárrendezési intézkedésekről” szóló törvény

Az Alkotmánybíróság (továbbiakban: AB) 2015 novemberében megállapította, hogy a Quaestor károsultak kárrendezését biztosító követeléskezelő alap létrehozásáról szóló, tavasszal hatályba lépett 2015. évi XXXIX. törvény 1. §-a, 4. § (5)–(9) bekezdése, 6. § *d)* pontja és 13. §-a alaptörvény-ellenes, ezért az érintett rendelkezéseket megsemmisítette.

Az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított szakaszok az alábbi témaköröket érintették:

A kötelezettség pontatlansága: A törvény szövege alapján nem volt egyértelmű, hogy pontosan milyen mértékű, milyen ütemezésű és időtartamú fizetési kötelezettséget jelent a Quaestor Alap igazgatósága által igényelt előlegfizetés. Az érintett rendelkezést a kötelezettség pontatlansága, a 2015. évre vonatkozóan pedig a tényleges felkészülés lehetőségének hiánya miatt ítélte az AB alaptörvény-ellenesnek.

A jogosulti kör önkényes meghatározása: A kárrendezésre jogosultak körének meghatározásakor ugyan a jogalkotót széles körű mérlegelési jog illeti meg, azonban a jogosulti kör meghatározása nem lehet önkényes, egy homogén csoportba tartozó kört kell jogosulti körként meghatározni.

A tulajdonhoz való jog aránytalan korlátozása: Az állam méltányosságból döntött egy adott cégcsoport ügyfeleinek kártalanítása mellett, ennek terheit azonban - közvetett módon, átmenetileg, de egyértelműen - a BEVA tagokra kívánta hárítani. A BEVA tagok által ily módon elszenvedett tulajdonkorlátozásra ellenszolgáltatás nélkül kerül sor, ráadásul annak mértéke és időtartama is teljes mértékben kiszámíthatatlan volt. A tulajdonkorlátozást mindezek miatt aránytalanul súlyos mértékűnek ítélte az AB, és a vonatkozó rendelkezéseket az alapjog-korlátozás aránytalansága miatt megsemmisítette. Az AB megjegyezte továbbá, hogy a hátrányos megkülönböztetés szempontjából aggályos az körülmény is, ha a károsultak kártalanítása a korábban realizált előnyök figyelmen kívül hagyásával történik. Erre a körülményre a jogalkotónak az esetleges újraszabályozás esetében figyelemmel kell lennie.

A kormány a fentiek figyelembevételével még 2015 decemberében megalkotta a tőkepiac stabilitásának erősítése érdekében tett egyes kárrendezési intézkedésekről szóló 2015. évi CCXIV. törvényt, amelynek a korábbi törvényben foglaltaktól eltérő lényeges rendelkezései a következők:

Az újrafogalmazott alanyi hatály alapján nemcsak a Quaestor, hanem a Hungária kötvényszerződőire is vonatkozik.

A BEVA tagok számára az új törvény lényegében négy szempontból rendezi a korábbiaknál kedvezőbben a fizetési kötelezettségekkel kapcsolatos kérdéseket:

- A 2008 eleje óta kifizetett kötvényhozamokkal csökkentett összeget kell a Kárrendezési Alapból kifizetni.
- A 3 millió forintot meghaladó követeléseknek 11% -a kvázi önrésznek minősül, nem a BEVA tagokat terheli.
- A BEVA tagok éves befizetése a Kárrendezési Alapba legfeljebb 7 milliárd forint lehet, az első befizetésre 2017 márciusában kerül sor.
- Az Alapba befizetett összeggel a BEVA tagok adófizetési kötelezettségei csökkenthetők. (A fizetendő társasági adó, a pénzügyi szervezetek különadója és a hitelintézeti különadó, továbbá a pénzügyi tranzakciós illeték az Alap finanszírozásához kapcsolódóan elrendelt évi egyszeri befizetés összegével már 2017-től csökkenthető. Az adó visszatérítéshez nem kell megvárni az Alap megszűnését, ahogy azt a 2015 júliusában elfogadott adójogszabály még előírta.)

Büntető Törvénykönyv módosítási javaslat

Tagszervezeti kezdeményezésre a büntetőjogi szabályozás módosítására tettünk javaslatot az IM részére. Az elmúlt időszakban több hitelintézetet is ért olyan támadás, amelynek során a hitelintézetek közeli csődjét, fizetéseképtelenségének közeli bekövetkezését állító álhírt terjesztettek, olyan eredményesen, hogy ügyfelek sokasága rohanta meg a bankfiókokat. A hatályos Büntető Törvénykönyv erre az esetre nem nyújt megfelelő védelmet, ezért büntetőjogászok bevonásával javaslatot dolgoztunk ki a hitelintézeteket érintő álhírek terjesztésének büntetőjogi szabályozására. A javaslat a hitelintézetek működésének veszélyeztetését célzó cselekményekre vonatkozó tényállással is kiegészült, figyelemmel arra, hogy 2013. júliustól a hazai bankszektorra érintően közel 600 bankellenes demonstráció történt.

A bírósági végrehajtás

A bírósági végrehajtói díjszabásról szóló rendelet módosításának tervezetét szakmai egyeztetés keretében véleményyeztük, majd az észrevételeink elküldését követően több hónappal jelent meg a 35/2015. (XI.10.) IM rendelet. Az új rendelet a korábbi díjszabási rendeletnél kedvezőbb; de az egyeztetésre bocsátott tervezethez képest néhány ponton sajnálatos visszalépéseket tartalmazott a végrehajtást kérők terhére. Egyes díjtételek még mindig nagyon magasak, s összességében elmondható, hogy a végrehajtó részére járó díjazás nem feltétlenül áll arányban a végzett munkával, hanem a követeléssel arányosan kerül megállapításra.

A magáncsőd-törvény módosításához kapcsolódóan a bírósági végrehajtási törvény módosítására vonatkozóan is több javaslatot tettünk az IM részére. Az IM januárban kodifikációs bizottság felállítását kezdeményezte, melyben a Bankszövetséget is felkérte részvételre.

Az értékpapír-forgalmazást érintő, bankbiztonsági tartalmú jogszabály módosítási javaslat

Tagbanki kezdeményezésre a Bankszövetség javaslattal fordult a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz az egyes befektetési tevékenységekhez szükséges személyi, tárgyi feltételeket szabályozó kormányrendelet módosítása érdekében.

A jelenleg hatályos szabályozás előírja, hogy a szolgáltató épületén belül „őrszolgálatról kell gondoskodni ott, ahol a készpénz vagy nyomdai úton előállított értékpapírok napi átlagos forgalma a 20 millió forintot meghaladja.” A szóban forgó kormányrendelet 2001-ben született, s az abban megszabott 20 millió forint mai értéken kifejezve számottevően nagyobb lenne. Ennél is fontosabb tényező azonban, hogy a bankok, befektetési szolgáltatók által alkalmazott elektronikus védelmi technika hatalmasat fejlődött az elmúlt 15 év során, a gyakorlatban sok esetben feleslegessé téve az élő erők (őrző-védő személyek) tevékenységét. Különösen érvényes ez a kisebb fiókok, ügyfelek kiszolgálására szolgáló szolgálati egységek terén, ahol az új technika (például időzárral felszerelt pénztárak, széfek, elektronikus beléptető rendszerek) sok esetben az élő erőnél hatékonyabban és olcsóbban tudja a megfelelő biztonsági szintet garantálni.

Levelünkben ezért javasoltjuk, a szabályozás tegye lehetővé, hogy a bankok, befektetési szolgáltatók maguk határozhassák meg, hogy bizonyos – a jelenleginél jóval magasabb (javaslatunk szerint 100 millió forint) napi forgalmi - értékszint alatt a rendelkezésükre álló biztonsági módok közül milyen kombinációval oldják meg a számukra is elengedhetetlen biztonság elérését.

Az NGM ígéretet tett a javaslat mérlegelésére.

VI. A Magyar Nemzeti Bankkal kapcsolatos fejlemények

A SREP-pel kapcsolatos egyeztetés

Október elején a Magyar Bankszövetség az MNB kérésére összegyűjtötte a felügyeleti felülvizsgálati folyamattal (SREP) kapcsolatos észrevételeket. Az apropót az adta, hogy a SREP vizsgálatok az MNB-n belül visszakerültek a pénzügyi intézmények felügyeletéért felelős alelnök hatáskörébe. A tagbankoktól beérkezett észrevételek alapján egy 18 problémakört tartalmazó levelet állítottunk össze, amely a november 26-án tartott konzultáció alapjául szolgált.

A megbeszélésen az MNB alelnöke hangsúlyozta, hogy a SREP-et az intézmények és az MNB közötti folyamatos konzultációnak tekintik. A végső cél az, hogy a hitelintézetek saját belső vizsgálatához (a tőke megfelelés illetve a likviditás megfelelésének belső értékelési folyamata (ICAAP/ILAAP)) a felügyeletnek már semmit se kelljen hozzátennie. A folyamat javítása, sztenderdizálása érdekében egy szűkebb munkacsoport felállítását javasolta az MNB és az MBSZ szakértőinek a részvételével. Az alelnök hozzáfűzte, hogy a SREP ráták tekintetében a környező országokkal összehasonlítva is meglehetősen konzervatív a jegybank gyakorlata, de jelenleg folyamatban van a SREP felülvizsgálata. A speciális kompetencia igazgatóság vezetője az MBSZ levelében jelzett problémákra reagálva részletesen bemutatta a SREP átalakítással kapcsolatos irányokat. Külön tárgyalta a SREP folyamat elemeit (vizsgálatok tervezése, felkészülés, párbeszéd, döntés és visszacsatolás), illetve módszertanát (scoring szempontok, nemzetközi gyakorlattal való összhang, benchmark modellek módszertanok). Hangsúlyozta, hogy a jövőbeni gyakorlat kialakításánál - ahol csak lehet - az Európai Bankhatóság iránymutatásának a keretei között igyekeznek figyelembe venni a bankok felvetéseit. Ezt a törekvést a konkrét kérdésekre adott válaszok is igazolták. Az igazgató határidő vállalása nélkül megígérte, hogy az ICAAP/ILAAP kézikönyvet minél előbb publikálni fogják.

A makroprudenciális tőkepufferek alkalmazása

Az MNB decemberben szóbeli tájékoztatást tartott a makroprudenciális tőkepufferek alkalmazásáról. Az európai szabályozás értelmében a gazdasági konjunktúrára reflektáló anticiklikus tőkepuffert 2016 januárjától kell alkalmazni, 0-2,5% közötti, értékkel. A magyarországi kitétségekkel kapcsolatosan a Pénzügyi Stabilitási Tanács januártól 0%-ban határozta meg az anticiklikus tőkepuffer értékét. A követelményt negyedévenként felülvizsgálják, és egy év elteltével kell annak megfelelni.

Az egyéb rendszerszempontból fontos intézmények (O-SII) számára előírható tőkepuffer célja a rendszerszinten jelentős intézmények stabilitásának a növelése. Mértéke 0-2% lehet. Ezt a tőketartalékot 2017. január 1-től aktiválják. Konkrét értékeit az Európai Bankhatóság útmutatója alapján, a magyar sajátosságok figyelembe vételével határozzák meg a 2015. december 30-i auditált adatok alapján, s a követelményt a tervek szerint 2016 szeptemberében közlik az érintett intézményekkel.

A rendszerkockázati tőkepuffert egy adott tagállamban problémát jelentő kockázat kezelésére alkalmazhatja az illetékes nemzeti hatóság. 1-3%-os puffer bevezetéséről értesíteni kell az Európai Bizottságot, míg az ennél nagyobb, maximum 5%-ig terjedhető rendszerkockázati puffer alkalmazásához a Bizottság egyetértése szükséges. A pénzügyi Stabilitási Tanács – a lakossági devizahitelek lényegében teljeskörű forintosítását követően – csak a problémás, 90 napon túl lejárt projekthitelek, illetve a bankok mérlegébe vett ingatlanok esetében kíván rendszerkockázati tőkepuffert bevezetni, 0-2% értékben, az 5 milliárd forintot meghaladó ilyen portfóliók esetében, 2017. január 1-től, a 2016 év végi adatok alapján.

A hitelintézeteknek 2016. január 1-től tőkefenntartási puffert is képezniük kell, a Hpt.298.§-ban foglaltak szerint.

A jövedelemarányos törlesztő részlet mutatóval (JTM) kapcsolatos várható változások

Az MNB a JTM mutató finomhangolása céljából augusztusban konzultációt tartott és az azt követően összegyűjtött banki javaslatok feldolgozása után, novemberben hívta össze a bankokat egyeztetésre. A megbeszélésen a jegybanki szakértők kifejtették a banki javaslatokkal kapcsolatos álláspontjukat. Jelezték, hogy három stratégiai kérdést érintő javaslatot készek a Pénzügyi Stabilitási Tanács elé terjeszteni: a de minimis értékhatár növelését, a JTM felső kulcsa értékhatárának csökkentését, valamint több éves kamatperiódusok esetén a törlesztő-részlet csökkentett értéken (pl. 85%-on) történő figyelembevételével számított JTM arányokat.

A további, inkább technikai javaslatok kisebb része az MNB rendelet módosítását igényli, nagyobb része olyan értelmezési kérdés, ami az MNB honlapján közzétett Gyakran Ismételt Kérdések és válaszok segítségével rendezhető. A jegybank szakértői a vonatkozó MNB rendelet módosítását 2016 második negyedévében látják végrehajthatónak, tekintettel a stratégiai kérdések PST általi eldöntésének igényére is. A GYIK esetében 2015 év végi kiadást is lehetségesnek tartottak, de jelenleg még várjuk a GYIK közzétételét. Az MNB szakértői 2016. januárban egy újabb ezzel kapcsolatos konzultációt hívtak össze.

Likviditási stressz tesztek

Az MNB a kötelező jelentésszolgálat adatai és a hitelkeretek napi kihasználtságára, valamint a biztosított és nem biztosított betétek arányára, különösen a biztosítás felső értékét meghaladó összegű betétekre vonatkozó rendkívüli adatszolgáltatás alapján 2015 harmadik és negyedik negyedévében stressz tesztet folytatott le, amelynek az eredményéről és a további várható felügyeleti intézkedésekről 2015 novemberében számolt be a bankszektor részére tartott konzultáció keretében.

Az MNB a felügyeleti likviditási stressz teszt (FLST) módszertanát az LCR mutatóra építve alakította ki, azonban a stresszhelyzeti scenárióra tekintettel módosította a figyelembe vehető likvid eszközök körét és értékelését, valamint a likviditást érintő különböző kiáramlási tényezőket. A likvid eszközök köre az LCR mutató során figyelembe vehető körhöz képest bővült, az MNB és az EKB által elfogadható eszközök teljes körére kiterjedt. A számítások során az eszközök piaci értékéhez képest az MNB fedezetértékeléséhez használt hair-cut-okat alkalmazták. A betétállományok és a keretlehívások esetén szigorúbb kiáramlási tényezőket, VaR alapú kiáramlási faktorokat vettek figyelembe. A betétállományok esetén az LCR számításokhoz képest további fontos eltérés volt, hogy a biztosítási értékhatárokat meghaladó betétekkel összefüggő számítások során az MNB azzal a vélelemmel élt, hogy a nem biztosított betéti rész kezelése miatt a biztosított részt is nagy valószínűséggel kivonhatják az érintett betétesek, így azok kiáramlási tényezőit jelentősen korrigálták.

Összességében a számítások eredménye szerint szektorszinten 1.192 milliárd forinttal nőtt a likvid eszközállomány, míg a kiáramlások 2.368 milliárd forinttal növekedtek.

A Felügyelet jelezte, hogy az FLST módszertanát beépíti a felügyelt intézmények saját ILAAP módszertanának a 2016. évi ellenőrzésébe, majd a tapasztalatokra épülő finomhangolás után 2017-től véglegesíti a módszertan. Felkérte az intézményeket, hogy a saját módszereikkel végzett számításaik mellett, a saját intézményi paraméterek MNB módszertanba beillesztésével is végezzenek kalkulációkat.

Fejlemények MARK ügyben

Az első negyedéves intenzív munkát követően április közepétől felfüggesztésre kerültek a MARK-kal az egyeztetések. Bár a MARK nem adott hivatalos tájékoztatást a megbeszélések szüneteltetésének az okáról, sajtóhírekből, majd a Nemzeti Bank szakértőitől kapott informális tájékoztatás alapján tudható volt, hogy az EU-s egyeztetések jelentős elhúzódása miatt álltak az egyeztetések. Október végén a MARK ismét felvette a kapcsolatot a Bankszövetséggel, és november 17-én mutatta be, hogy hol állnak a tevékenységük elindításával kapcsolatos munkálatok.

Jelezték, hogy a követelésvásárlás és kezelés, valamint a hozzá kapcsolódó ingatlankezelés és fejlesztés mellett a banki portfóliók minél nagyobb arányú tisztítása érdekében egy új tevékenységet, a harmadik fél részére megbízásos alapon nyújtott követelésmenedzsmentet is elindítják, amihez a szükséges MNB engedélyt már megkapták. A másik két tevékenységükkel kapcsolatosan az európai

hatóságok engedélyére vártak, amely vélekedésük szerint januárra várható. A MARK módosított követelésvásárlási keretrendszerében a korábbi egyeztetések során kialakított portfóliódefiníció egyszerűsödik és az EU jogban ismert NPL fogalomhoz lesz kötve. Ugyancsak változik az átvenni szándékozott portfóliók kialakításának módszertana. A MARK követelményeinek megfelelő és az egyes bankok által felajánlott követelésállomány elemeit véletlenszerű kiválasztással 50 milliárd forintos portfóliókba rendezik, amelyre árajánlatot tesz a MARK és a bank döntése ezen ár elfogadására és az adott portfólió egy egységben történő értékesítésére, vagy elutasítására és ezzel a portfólió eladásának megíúsulására vonatkozhat.

Az EU engedélyek megérkezését követően a MARK meg fogja keresni az összes érintett bankot egy dokumentumcsomaggal, amelynek alapján elindulhat a rossz követelések vásárlási folyamata.

Adatszolgáltatás: előkészület a 2017 évi IFRS átállásra

A Bankszövetség képviselői az MNB Statisztikai területével 2015. november elején abban állapodtak meg, hogy a 2017-től kötelező IFRS átállás miatt átfogóan változó adatszolgáltatások kapcsán az MNB-vel közös operatív munkacsoportot hívnak össze. A szakértői csoport célja a jegybank által előkészített 2017. évi adatszolgáltatási csomag áttekintése, hogy 2016 közepére egy mindenki számára alkalmazható rendelet szülessen, kellő felkészülési időt biztosítva az átálláshoz.

A Bankszövetség felhívására kezdetben 11 tagintézmény jelezte aktív részvételét, majd mások is bekapcsolódtak a munkába. A november végi alakuló ülésen a működés keretszabályairól állapodott meg a csoport és főként a 2017-re előkészített adatszolgáltatási változtatásokhoz kapcsolódó terhelés felmérésére szolgáló jegybanki kérdőívről esett szó. A decemberi ülésen a szakértők a jelenlegi felügyeleti mérleget és eredménykimutatást 2017-től felváltó statisztikai mérleget és eredménykimutatást, továbbá az ezekhez kapcsolódóan kialakított új, a hitel és betéti szerződéseket részletesen tartalmazó adattáblák módszertani kérdéseit, illetve, a mérleg és eredménykimutatás soraival való összefüggéseit tárgyalták.

A jegybanki és a tagbanki oldal egyaránt üdvözlí és hasznosnak ítéli a szakértői csoport létrehozását, eddigi munkáját. A Bankszövetség az ülésekről minden tagintézményt tájékoztat, az MNB-vel egyeztetett emlékeztetőket a tagbanki adatszolgáltatási területek megkapják.

VII. Pénzforgalom

A szolgáltatók közötti tömeges ügyfélátadás kezelése a csoportos beszedéseknél

A hazai egyetemes villamosenergia- és gázszolgáltatók körében jelentős változások kezdődtek a lakossági piacon. Ez év őszétől először a villamosenergia szolgáltatás területén jött létre hatósági határozattal az egységes szolgáltató, az ELMŰ-ÉMÁSZ Zrt, majd a gázszolgáltatás területén a FŐGÁZ Zrt. Utóbbi elsőként az E.ON lakossági ügyfeleit veszi át. A szolgáltató-váltást mindkét piacon 2015-2016 évfordulóval kellett megvalósítani, és 2016 során még további szolgáltató-váltással és ügyfél átvétellel kell számolni. A szolgáltató változás azzal jár együtt, hogy a csoportos beszedéssel (CSOB) fizetők pénzforgalmi szolgáltatóknak adott felhatalmazásai érvényüket veszítik, azaz több százezer egyedi esetben - az érvényes szabályok értelmében - új megbízást kellene adniuk a fogyasztóknak az új kedvezményezettre nézve, ami a gyakorlatban nem vagy csak nagyon nehezen kivitelezhető.

E nagytömegű megbízás új kedvezményezettek részére történő „átírása” így egyfelől az érvényes pénzforgalmi és egyéb ágazati jogszabályok módosítását, másfelől a szolgáltatók egymás és az érintett bankok közötti összehangolt átadását igényli.

A két cél elérésének érdekében - a rendelkezésre álló rövid idő alatt - a Bankszövetség Pénzforgalmi munkacsoportjának szakértői intenzív egyeztetést folytattak a szabályozókkal, a nevezett energiaszolgáltatókkal, valamint az érintett ügyfelek részére csoportos beszédet nyújtó bankok képviselőivel. Az egyeztetés keretében sikerült kidolgozni az átállási folyamatokat biztosító ütemterveket, azok keretben megszervezni az új tömegesen létrehozandó egyedi *felhatalmazások* előállításához szükséges adatok átadásának összehangolását a szolgáltatók és a bankok között, illetve az ügyfelek tájékoztatását a szolgáltató-váltásról. A szabályozóknál sikerült elérni az ágazati és a pénzforgalmi jogszabályok olyan módosítását, amely a jövőben még sorra kerülő szolgáltató-váltásoknak biztos háttérül szolgál.

Bankkártya aktualitások

○ *Bankkártya statisztika*

Az MNB 2015. december 31-én publikált adatai alapján a magyarországi bankkártyák száma az elmúlt közel egy évben nem mutatott jelentős változást; a 2015. III. negyedévi állapot szerint a hazai kibocsátású kártyák állománya 8.960 ezer körül mozog. Jelentős változás az érintőkártyák számának folyamatos és dinamikus emelkedése, amelyek állománya - meghaladva a 4,5 millió darabot - a teljes magyar kártyaportfólió több mint felét képviseli. Az érintőtechnológia megjelenése az elfogadói oldalon is számottevő: a POS terminálok 60 százalékán már lehet érintéssel fizetni. Az elfogadóhelyek száma hazánkban 80 ezer, az ezeken üzemelő POS termináloké 99 ezer darab. Az elektronikus fizetések térnyerését mutatja, hogy 2014 óta a negyedévenkénti statisztika nagymértékű, időszakonként 15 százalékot meghaladó bővülést mutat. 2015. III. negyedévében a bankkártyás tranzakciók száma és értéke éves bázison egyaránt 20 százalékot meghaladóan nőtt, úgy, hogy a visszaélések száma - az MNB értékelése szerint - továbbra is nagyon alacsony, bár lassan növekvő tendenciájú.

○ *Az EU interchange díj szabályozás implementálása*

2015. december 9-én érvénybe lépett az *EU 2015/751 számú rendelete*, melynek értelmében az elfogadó bankoknak az interchange díjak (MIF³), kereskedői jutalékok és egyéb költségek esetén transzparens árképzést és tételes ügyfél tájékoztatást kell alkalmazniuk kereskedő partnereik felé. 2016. június 9-től pedig a kártyatársasági díjakkal is hasonló módon kell eljárni. A jogszabálynak való megfelelés jelentős adminisztratív feladatot jelent az elfogadó bankok számára, és a kereskedő partnerek tájékoztatása, felkészítése a módosításra ugyancsak jelentős hangsúlyt kapott. Tagbanki igényként merült fel, hogy az adminisztratív folyamat hatékonyabbá tételében kérjük a jegybank iránymutatását és a kártyatársaságok tranzakciós együttműködését. Ennek érdekében mind a jegybank illetékes szakterületét, mind az érintett kártyatársaságokat megkerestük. Az egyeztetések kizárólagos célja az EU rendeletben szereplő ügyfél-tájékoztatási kritériumoknak történő adminisztratív megfelelés elérése volt.

Ugyancsak az EU MIF rendelet magyarországi alkalmazásával kapcsolatban folyt jogszabály előkészítő konzultáció az üzleti kártyákra vonatkozóan az NGM és az MNB szakértői mellett, az MBSZ bevonásával. Míg a 2014 januárjában életbe lépett magyarországi MIF szabályozás az üzleti (vállalati) kártyákra is vonatkozott, azaz az interchange felső korlátját alkalmazni kellett rájuk, addig az EU szabályozás szerint ezek a kártyák kivételt képeznek. A szakmai konzultáció eredményeként olyan tervezet került kidolgozásra, illetve a Parlament által elfogadásra, amelyben a magyar MIF szabályozás igazodik az EU-s előíráshoz. Az MNB ugyanakkor nyomon követi majd, hogy milyen

³ multilateral interchange fees

változások figyelhetők meg az üzleti kártyák területén (pl. történik-e a bankok részéről piacfejlesztés, illetve megjelenik-e bármilyen, az ügyfelekre kedvezőtlennek minősíthető hatás). Az Európai Bankföderáció tagjai segítségével kiadott egy európai körképet, amelyben az érintett országok MIF szabályozással kapcsolatos információit gyűjti össze.

○ Csalások

November 26-án a Magyar Nemzeti Bank adott helyszínt az immár második alkalommal megrendezett Szakmai Fraud Egyeztetésnek. A Nemzeti Nyomozó Irodával közösen szervezett eseményen a jegybank szakértői hazai összefoglalót, míg az Europol European Cybercrime Centre⁴ hágai szakértője nemzetközi kitekintést adott a jelenleg aktuális fraud események, minták jellemzőiről, a fraud statisztikák elemzésében. A Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központjának képviselője beszámolt a Cyber Crime Kabinet és központi fraud tudásbázis folyamatban lévő létrehozásáról. A Kabinet képzésekkel és az esetek gyakorlati bemutatásával teszi majd lehetővé a bankkártyás csalások és elektronikus visszaélések elleni küzdelmet. Az NNI szakmai előadását a kártyatársasági összefoglalók követték. Kiemelt témaként jártuk körbe az ún. geoblocking⁵ mint hatékony – és Európában most gyorsan terjedő - megelőzési mód tapasztalatait, előnyeit, kockázatait, mérlegelendő pontjait.

Szakmai útmutató a banki szolgáltatások akadálymentesítéséről vakok és gyengén látók számára

Az IT Biztonsági munkacsoport egyik 2015-ös tervét valósította meg az Útmutató kidolgozásával. Ezzel annak a céljának felel meg, hogy hozzájáruljon és segítséget nyújtson egy szakmailag megalapozott és egységes kiindulási alap kialakításához azoknak az intézményeknek a számára, amelyek korszerű, ügyfélbarát pénzügyi szolgáltatásokat kívánnak nyújtani vak, alig és gyengénlátó ügyfeleknek.

Az Útmutató általános ajánlásai az ügyfélélmény javítását célozzák. Magukban foglalják - az egészségi állapotra vonatkozó adatok különleges mivoltára tekintettel - az adatvédelem, az e célcsoport számára szóló megfelelő tájékoztatás kérdés körét, valamint a számlanyitáskori vagy csomag módosításkori, továbbá a készpénzfelvétel és egyéb szolgáltatások igénybevételéhez kapcsolódó, megfelelő ügyintézői felkészültségre vonatkozó követelményt. Az Útmutató részletezi azokat a szempontokat és javaslatokat, amelyek az on-line felületekre, a telefonos ügyintézésre, az ATM-használatra és a fióki ügyintézésre vonatkoznak. A technikai megoldásoknál megemlíti a nemzetközileg elfogadott szabványokat és kiemeli a szolgáltatások megfelelő időlimitjeinek fontosságát. A fióki ügyfélszolgálat minőségének javítása érdekében, a fogyatékos személyek számára megfelelő segítségnyújtás érdekében az ügyintézők rendszeres úgy nevezett érzékenyítő képzésére is javaslatot tesz.

Az Útmutató jól illeszkedik annak a Kormányhatározatnak (1653/2015. (IX.14.)) a végrehajtásához, amely „Az Országos Fogyatékosügy Program végrehajtásának 2015 - 2018. évekre vonatkozó intézkedési Tervéről szól, és amely előírja, hogy ki kell dolgozni a pénzintézeti szolgáltatások egyenlő esélyű és biztonságos hozzá férhetőségének jogszabályi keretrendszerét”.

Az új 20 ezres bankjegy bevezetése

⁴ Az Europol internetes bűnözéssel foglalkozó központja

⁵ A kártyahasználat automatikus letiltása egy adott területen kívül.

Az új 20 ezres bankjegy 2015. decemberi forgalomba hozatalával folytatódott az új bankjegy sorozat bevezetése. A decemberi határnap előtt és közvetlenül utána - a forgalomba hozatal probléma-mentessége érdekében - számos egyeztetést tartottak az érintett felek (MNB, pénzfeldolgozó cégek és a bankok) szakértői. Ezek sorába tartozott a Bankszövetség Készpénz munkacsoportjának az ülése, amelyen részt vett a jegybank illetékes főosztályvezetője is, akivel megtárgyalták a bevezetési feladatokat, így például

- a rövid, 1 éves lecserélési időtartamra tekintettel a jegybank kérte, hogy a bankok lehetőleg ne forgassák vissza a hozzájuk bekerült régi 20 ezreseket,
- a 20 ezresek kivonását a megtakarítási célú 20 ezres bankjegyek tömeges mértékű becserélésekor is segítsék a bankok,
- éljenek a hitelintézetek az MNB ingyenes napközi cserét biztosító szolgáltatásával, illetve használják azon jegybanki szolgáltatásokat, hogy a nagy volumenben igényelt új 20 ezres bankjegykifizetést és a kisebb volumenű régi 20 ezres bankjegybefizetést az MNB ingyen teszi lehetővé.

Az új bankjegy forgalomba hozatala - amely többlet feladatot jelent a bankszférának - probléma mentesen zajlott le. A Készpénz munkacsoport a bevezetéstől számított 2 hónap elteltével értékeli a kezdeti tapasztalatokat.

A CLS ⁶-projekt befejezése: a forint sikeres csatlakoztatása

Közel két év telt el azóta, hogy az MNB Pénzügyi Stabilitása Tanácsa szándéknyilatkozatot bocsátott ki a CLS Bank részére, hogy vele együttműködve a *forint* a folyamatos kiegyenlítési rendszer kiegyenlítési devizájává váljon. E folyamat zárult le sikeresen 2015. november 16-án, amikor a CLS rendszer megkezdte a magyar forintra szóló fizetési megbízások kiegyenlítését. Ettől a naptól a forint a CLS 18. elszámoló devizaneme. Ehhez a sikerhez - ahogy arról az elszámolás megkezdését követő napon az MNB-ben tartott ünnepi konferencia szónokai, *Bartha Lajos* Pénzügyi infrastruktúrák igazgatója és *Peter Went* a CLS igazgatója is beszédében megemlékezett - hozzájárult a Magyar Bankszövetség támogató tevékenysége és szervező munkája, a bankrendszer együttműködése. A közel két év alatt a MBSZ több fórum és konferencia szervezésében valamint a megvalósítási fázist előkészítő felmérésekben működött közre, nyomon kísérve a felkészülés szakaszait, folyamatosan informálva tagbankjait.

A *forint* (HUF) a közép-kelet-európai régióból elsőként csatlakozott a globális devizapiac vezető kockázatcsökkentési szolgáltatást nyújtó elszámoló és kiegyenlítő rendszeréhez. Induláskor 11 hazai hitelintézet kezdte meg indirekt tagként részvételét a rendszerben.

A SEPA Vég-dátum rendelethez⁷ kapcsolódó Tájékoztató kiadvány és Kommunikációs terv

A SEPA Munkabizottság Migrációs munkacsoportot hozott létre a SEPA Vég-dátum rendeletnek (Rendelet) a hazai bankközösségre, illetve pénzforgalmi szolgáltatókra (PSZ) 2016. október 31-ig vonatkozó és teljesítendő követelményeinek a számba vételére. A munkacsoport feladata volt, hogy azonosítsa a követelmények teljesítésével kapcsolatos nehézségeket és tegyen javaslatot a megoldásukra. A munkacsoport tevékenységének eredményeként született meg az a *Tájékoztató füzet*⁸, amelyet november elején egy szakmai fórum keretében nemcsak a Bankszövetség tagságának, hanem az egyéb, meghívott pénzforgalmi szolgáltatók képviselőinek is bemutattak. A Bankszövetség

⁶ CLS: Continuous Linked Settlement: folyamatos kiegyenlítési rendszer

⁷ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 260/2012/EU RENDELETE (2012. március 14.) az euro átutalások és beszedések technikai és üzleti követelményeinek megállapításáról és a 924/2009/EK rendelet módosításáról

⁸ Elérhető a Bankszövetség honlapjának „Tudnivalók” címe alatt

képviselői és az MNB szakértői által tartott prezentációk azt a célt szolgálták, hogy már egy évvel a Rendelet hatályba lépése előtt felhívják a figyelmet a migrációval járó - költséges és időigényes - felkészülés fontosságára. A Fórum első lépése volt annak a munkacsoport által összeállított kommunikációs tervnek és szakmai támogató programnak, amelynek keretében a Bankszövetség 2015 és 2016 folyamán tematikusan, és a sajtó nyilvánossága révén is segíteni kívánja nem csak a pénzforgalmi szolgáltatók, hanem ügyfelek felkészülését is. (Megjegyezzük, hogy az ügyfelek tájékoztatási kötelezettséget maga Rendelet is előírja.) Második lépésként már 2016-ban, az írott szaksajtóban jelentet meg cikket a munkacsoport a SEPA-val és a migrációval kapcsolatos legfontosabb, a teljes ügyfélkört érintő tudnivalók közérthető, tömör ismertetésével.

A különféle elektronikus felületeken már 2016 első negyedévében megjelenik a *vállalati ügyfelek* részére szóló, a *kötegetelt megbízások* kérdés körével foglalkozó sajtó anyag. Ezzel párhuzamosan a SEPA Bizottság *minta levelet* juttat el a pénzforgalmi szolgáltatókhoz a konverziós szolgáltatásokról, amelyet a PSZ-ek a saját konverziós szolgáltatásaik bemutatásával egészíthetnek ki.

A második negyedévben a PSZ-ek részére szóló, a szakma felkészültségét összefoglaló írással jelentkezik az MBSZ, amelynek alapját képezi egy 2016. május végéig az MBSZ és a SEPA Munkabizottság által közösen lebonyolított, a PSZ-ek felkészültségét vizsgáló kérdőíves felmérés. Végezetül a harmadik negyedévben a *lakosság* tájékoztatása következik, amely az egyszerűsödő euró fizetési szolgáltatások 2016. november elsejei indulására, az ügyfelek bankazonosító kódok (BIC) megadási kötelezettségének megszűnésére és a nemzetközi bankszámlaszámok (IBAN) kizárólagos használatára vonatkozik.

A munkacsoport várakozása szerint ez a fokú proaktivitás biztosítja az időben történő, zökkenőmentes felkészülést mind szolgáltatói, mind ügyfél oldalon.

Az EPC⁹ decemberi közgyűlésének főbb döntései

Az Európai Pénzforgalmi Tanács 2015. évi második rendes közgyűlésén fontos személyi és a 2016. évi tevékenységét és költségvetését érintő határozatokat hozott, valamint a megújulásával kapcsolatos dokumentumot fogadott el. Megválasztotta az EPC külső auditorát a *Mazars* társaság személyében, amely a 2015-ös pénzügyi év mérlegének és eredmény kimutatásának elkészítésére kapott megbízást.

A 2015-ös év tevékenységéről szóló beszámolót követően elfogadásra került a 2016-os év munkaterv és költségvetése, az EPC tagsági- és modell (scheme) tagsági díjai. A munkaterv keretében folytatódnak az ERPB¹⁰-hez kapcsolódó munkák, úgy, mint az azonnali fizetések szabálykönyvének kidolgozása, workshop megrendezése a P2P mobil fizetések¹¹ tárgyában, részvétel az ERPB elektronikus számlázással foglalkozó munkacsoportjában. A Kártya munkacsoport tevékenységének középpontjában a jövőben lényegi változást jelent, hogy egy Fórum (CFPF¹²) keretében inkább a kártyacsatlásokra, azok megelőzésére fog koncentrálni és visszavonja SCF¹³-et, mivel az a bankközi interchange díjakról megjelent szabályozás¹⁴ fényében idejét múlttá vált. Mindazonáltal az EPC honlapján a jövőben is elérhető lesz az SCF-re vonatkozó eddig kidolgozott dokumentáció, az úgy nevezett *Volume*. További változás, hogy az EPC az időközben megalakuló ECSG¹⁵ tagjaként fog közreműködni az ERPB által kitűzött célok elérésében. Ez a részvétel egyben az ECSG finanszírozási költségeinek 20%-ra is szól, ami már a 2016-os költségvetésbe is be lett állítva.

⁹ European Payments Council: Európai Pénzforgalmi Tanács

¹⁰ European Retail Payments Board: a kis értékű euro fizetések testülete

¹¹ magán személyek közötti mobil fizetések

¹² Card Fraud Prevention Forum: a kártyacsatlásokat megelőző fórum

¹³ SEPA Card Framework: SEPA kártya keretrendszer

¹⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT és A TANÁCS (EU) 2015/751 RENDELETE (2015. április 29.) a kártyaalapú fizetési műveletek bankközi jutalékairól

¹⁵ European Cards Stakeholders Group

A Közgyűlés elfogadta a beterjesztett költségvetést, aminek összege 3.093.400 euro, 2015-höz viszonyítva 1,8%-kal csökken. Ez az összeg magában foglalja az EPC szervezetének, a két Modulnak és az ECSG finanszírozásának összegét.

A költségvetés fedezetét továbbra is a tagsági díjak képezik. A tagdíj 71 tagtól kerül beszedésre, közülük 62 tagja a Modul2-nek. A hazai hitelintézetek elsősorban a Modul1 keretében működő *átutalási modell*ben érintettek. Számukra a 2015 évi tagsági díj 6 euróval nő, 199 euróra emelkedik 2016-ra, mivel – különféle okok miatt – némileg csökkent a résztvevők száma. Az átutalási modell hazai résztvevőinek száma a költségvetés elfogadásakor 21 pénzforgalmi szolgáltató. A beszédési modellekben továbbra is egy hazai bank szerepel. A MBSZ tagsági díja változatlan maradt. Az alap beszédési modell tagsági díját 293 euróban a vállalkozások közötti beszédési modell tagsági díját 381 euróban, a mindhárom modellben történő részvétel esetére pedig 873 euróban állapítja meg az elfogadott költségvetés.

VIII. Adózás, számvitel

Az adó szabályok változásai

A nyáron kihirdetett 2016-os adójogszabály-módosítás után 2015. október elején az Országgyűlés elé került egy 2016 évre vonatkozó újabb adócsomag. A változás alapvetően az adóigazgatási szabályokat érintette, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény módosítását. A Parlament által elfogadott javaslat nem a megszorítások irányába, hanem inkább a jogkövető magatartásra való ösztönzés érdekében tartalmazott intézkedéseket. Az adózási eljárásokról szóló törvény többek között minősítési kritérium rendszert vezet be az adózókra: a megbízható kategóriába tartozó jó minőségűek kedvezményekben részesülnek (jelentősen enyhül a hiba, illetve hiányosság esetére vonatkozó szankcionálás), míg a kockázatos, azaz a rossz adózókat a törvény szigorúbb szabályozás alá vonja.

Emellett a személyi jövedelemadó szabályozás tekintetében elfogadták, hogy pénzügyi lízingből eredő követelések esetén is a pénzkölcsön nyújtásából származó követelések elengedési szabályát, azaz az adómentességet lehet alkalmazni. A korábbi megkülönböztetés bankszakmai szempontból indokolatlan volt. A gyakorlatban a banki ügyfeleknek nem is nagyon lehetett megmagyarázni, hogy a pénzkölcsön (pl. lakáshitel) elengedésekor adómentes, a pénzügyi lízingből eredő hiteltartozás elengedésekor pedig adó köteles a bank által elengedett ügyféltartozás. A jogszabály megváltoztatását a Bankszövetség adómunkacsoportja az NGM-nél korábban is többször szorgalmazta.

2015 végén a nyáron kihirdetett csökkenő mértékű banki különadónak a 2016-ra vonatkozó szabálya is megváltozott az Európai Bizottság versenyterülete által kifogásolt - a hitelkihelyezés növekedéséhez kapcsolódóan érvényesíthető - adókedvezmény miatt. Az utolsó negyedévben több változat készült. Az elfogadott törvénymódosítás végül úgy rendelkezik, hogy az adóalap 2016-ban változatlanul a 2009-es korrigált mérlegfőösszeg marad (a korábban elfogadottak szerint a bázisév 2014-re változott volna), az adó mértéke pedig az 50 milliárd forint feletti sávra alkalmazott 0,53%-ról - a nyáron elfogadott 0,31% helyett - 0,24%-ra csökken.

2015 utolsó negyedévében a Parlament - a CRS/DAC2 adózási adatcsere kapcsán - a Bankszövetséggel egyeztetett, *az adó- és egyéb közterhekkel kapcsolatos nemzetközi közigazgatási együttműködés egyes szabályairól szóló 2013. évi XXXVII. törvény* módosítását is elfogadta.

Számviteli szabályozás

A Parlament 2015 végén az IFRS áttérésről szóló törvénycsomagot is elfogadta. A jogszabálycsomag átfogóan érint minden kapcsolódó szabályt és részletesen tartalmazza az áttéréssel összefüggő kötelezettségeket. Ennek megfelelően a hitelintézeteknek 2017. január 1-jétől kötelezően alkalmazni kell az IFRS-eket egyedi beszámolás céljára, a szövetkezeti hitelintézetek integrációjában részt vevő szövetkezeti hitelintézetek, és a számviteli törvény szerint meghatározott kisebb méretű hitelintézetek, valamint a Takarékbank Zrt. és a Magyar Export-Import Bank Zrt. kivételével. A kivétel egy éves átmenetre szól, 2018-tól számukra is kötelező az IFRS egyedi beszámolási célú alkalmazása. A 2017 évi áttérést követően is megmarad az a szabály, hogy minden hónap utolsó napjára vonatkozóan - az MNB részére készített évközi jelentések (adatszolgáltatások) elkészítése céljából - az eszköz- és forrásszámlákat, valamint költség- és eredmény számlákat le kell zárni, azok egyenlegét meg kell állapítani, főkönyvi kivonatot kell készíteni. Azt is biztosítani kell, hogy a kapcsolódó analitikus nyilvántartások rendelkezésre álljanak. A devizaeszközöket és a devizakötelezettségeket a Magyar Nemzeti Bank által közzétett, a hónap utolsó napján és az év utolsó napján érvényes hivatalos devizaárfolyamon havonta át kell értékelni.

2015 végén a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet is módosult. A módosítást alapvetően az Európai Unió új számviteli irányelve szerinti szabályoknak a hazai számvitelről szóló 2000. évi C. törvénybe történő átültetése indokolta, továbbá az, hogy a hitelintézeti tevékenységre hatóan egyéb más jogszabályok is változtak (például a tőkepiaci törvény). A kormányrendelet-módosítás tervezetének véleményezése során jeleztük a Nemzetgazdasági Minisztériumnak, hogy az ügyfél és partnerminősítésre vonatkozóan a hazai kormányrendelet az európai tőkekövetelmény rendeletben (CRR) foglaltaknál szigorúbb feltételeket ír elő, és kérésünkre a jogszabályt kiigazították.

IX. Bankszövetségi fejlemények

A magatartási kódex módosítása

A korábbi Magatartási Kódex, amely az ügyfelekkel szembeni tisztességes magatartást szabályozza egy szűkebb, a hitelezéshez kapcsolódó körben, 2010-ben lépett hatályba. 2015 januárjára a jogalkotási folyamatok eredményeképp a Kódex rendelkezéseinek nagy része okafogyottá vált, ennek megfelelően 2015 elején egy lényegesen rövidebb, átdolgozott szöveg lépett a korábbi szabályozás helyébe. Az átdolgozott kódex hatályát - éppen a folyamatos jogalkotói munkára építve - a felek múlt év végében állapították meg.

A Magatartási Kódex egyszerű kivezetésével a szektor önszabályozása azonban az eddiginél egy szűkebb hatókörre szorult volna vissza, ezért az Elnökség még a korábbi kódex hatályának megszűnése előtt, 2015 őszén úgy döntött, hogy a tagintézmények ügyfelekkel szembeni magatartásának alapelveit tartalmazó, megújított kódexet hoz létre. Az újonnan elfogadott kódex hatóköre kiterjed a hitelezésen túl a teljes pénzügyi és befektetési szolgáltatási körre, valamint az ügyfeleken kívül az intézmények egyéb partnerkapcsolataira.

Az átalakított Magatartási Kódex kizárólag a követendő magatartás alapelveit tartalmazza, már nem szabályozza közvetlenül a pénzügyi intézmények által alkalmazott kereskedelmi gyakorlatot, ezért a Kódex a továbbiakban nem minősül a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008.

évi XLVII. törvényben hivatkozott magatartási kódexnek. A speciális - többek között az alávetési nyilatkozatra, vagy a hatósági jóváhagyásra vonatkozó - törvényi követelmények tehát a jövőben a Kódexre nem irányadóak.

Ezt a megoldást a felügyeletet ellátó MNB is külön levelében üdvözlölte.

A Kódexet az Elnökség jóváhagyása után a Főtitkár bankszövetségi ajánlasként adta ki, amely 2016. január 1-ét követően a tagintézmények által minden további aktus nélkül alkalmazható.

Az előzőekben nem említett munkabizottságok, munkacsoportok

○ *Adatvédelmi munkabizottság*

Az adatvédelmi munkabizottság a negyedév során két ülést tartott. Az októberi ülésen a Hpt. új rendelkezésének gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos szempontokat vitattuk meg az örökhagyó hozzátartozója részére - a még vissza nem fizetett kölcsönrel kapcsolatban - adható tájékoztatásról. További témák voltak

- az adatkezelési tájékoztatás belső rendszere, az üzletszabályzatbeli szabályozás kérdései
- a személyes adatokat is tartalmazó dokumentumok lefoglalása a pénzügyi szervezetnél a piacfelügyeleti eljárásokban, az MNB törvény módosítása tükrében,
- valamint az IM közjogi helyettes államtitkárának állásfoglalása a jelzálogbank jogutódlásáról a jogelőd adatkezelő jogai és kötelezettségei tekintetében.

A novemberi ülés napirendjén a NAIH ajánlása az előzetes tájékoztatás adatvédelmi követelményeiről, továbbá a Hpt. 164.§ y) pontjára vonatkozó módosítás szerepeltek. A módosítás az adatvédelmi munkacsoport kezdeményezésére került be a Hpt.-be. (Az elhunyt hozzátartozói részére történő tájékoztatás-adás az elhunyt hitelszerződésének adatairól) Ezeken túl a parlamenti tárgyalás alatt levő adójogi törvényjavaslat által előírt adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos adatvédelmi nehézségek is szóba kerültek.

○ *Agrár munkacsoport*

Az Agrár munkacsoport meghívta a Miniszterelnökség képviselőjét, aki tájékoztató előadást tartott a 2014–2020-as időszakra vonatkozó Vidékfejlesztési Program státuszáról, változásairól, a pályázatok várható bevezetéséről, a pénzügyi allokációról, valamint az agrár-környezetgazdálkodási támogatás feltételeinek változásáról. A tájékoztatást konzultáció és a szakmai javaslatok alapos megvitatása követte.

A munkacsoport a Magyar Fejlesztési Bank kezdeményezésére, a Miniszterelnökség és a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet képviselőinek bevonásával az elmúlt negyedévben többször konzultált a termőföld árverési hirdetmények és az azokra vonatkozó Kormányrendelet értelmezéséről és a a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet és a hitelintézetek között kötendő együttműködési megállapodást is véleményezte. Az egyeztetés eredményeképpen 2015 decemberében a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet és kilenc kereskedelmi bank együttműködési megállapodást írt alá a „Földet a gazdáknak” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez kapcsolódóan, és további kereskedelmi bankok is jelezték csatlakozási szándékukat.

○ *Energia Munkacsoport*

Az Energia munkacsoport 2015-ben két ülést tartott. Az első ülésen a Magyar Távhőszolgáltatók Szakmai Szövetség képviselői adtak tájékoztatást arról, hogy a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium stratégiai partnereként közreműködnek a 2015. éves fejlesztési keret kidolgozásában, és az ehhez kapcsolódó Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) projektjeinek áttekintésében. Ismertették, hogy ezzel párhuzamosan folyamatban van a 2016–2020-as időszakra

szóló KEHOP projektlista összeállítása, a jelenleg hatályos árszabályozás működési tapasztalatainak és a beruházások finanszírozására gyakorolt hatásának áttekintése, valamint a feltárással kapcsolatos problémák rendszerszintű megoldására vonatkozó javaslatok kidolgozása, és ezek megküldése a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) és a NFM részére.

Az Energia munkacsoport második ülésén a MEKH képviselői vettek részt. Az egyeztetés összehívását az indokolta, hogy a nemzeti energiahatékonysági célkitűzés teljesítéséhez megszületett az erre vonatkozó 2015. évi LVII. törvény, amely egy energiahatékonysági tájékoztató honlap létrehozását írta elő a MEKH számára. Az egyeztetésen a munkacsoport javaslatokat tett a tájékoztató honlap tartalmi elemeire vonatkozóan. A honlapot 2015 decemberében aktiválták.

- *Érvénytelenségi peres munkacsoport*

A hitelszerződések érvénytelenségi pereivel foglalkozó munkacsoport egyszer találkozott a negyedév során. A téma a devizahiteles perekben tapasztalható újabb fejlemények, az új bírósági döntések elemzése volt. Újabb kockázatok merültek fel a banki általános szerződési feltételek tisztességességével, illetve jogszerűségével kapcsolatban. A 2/2012. PK vélemény és a 2/2014. PJE határozat szigorúbb követelményeket támaszt a banki általános szerződési feltételeket (ÁSZF) érintően, amelyre fel kell készülni. Az ülésen felhívtuk a figyelmet a Kúria joggyakorlat elemző csoportja összefoglaló véleményeire: az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknel, illetőleg a párhuzamosan megindított érvénytelenségi per és végrehajtás megszüntetése iránti perek témakörökben.

- *EXIM Almunkacsoport*

Az EXIM Almunkacsoport az utolsó negyedévben szintén több ülést tartott, amelyeken tájékoztatást kapott az EXIM refinanszírozási aktualitásairól, a 2016. évi fejlesztési irányairól, valamint a nemrég bevezetett Versenyképességet javító hitelprogramjáról – különös tekintettel a belföldi beruházási és a belföldi befektetési hitelekéről. Ezeket túl a sztenderdizált Hitelfedezeti Garanciaprogram első termék koncepciója is bemutatásra került. A munkacsoport részt vett a Versenyképességet javító hitelprogram keretében kihelyezett belföldi forgóeszközhitel és belföldi beruházási, refinanszírozási hitelek banki eljárásrendjének kidolgozásában. Az üléseken megfogalmazott észrevételek alapján az Exim módosította a belföldi befektetési hitelre vonatkozó szerződésmintát.

- *A Lízing Munkacsoport megalakulása*

A Magyar Bankszövetség Elnökségi döntésének értelmében 13 kereskedelmi bank és lízing társaság részvételével 2015 utolsó negyedévében megalakult a Lízing munkacsoport. A munkacsoport elsődleges feladatáknak a lízingfinanszírozást érintő szabályozás véleményezését és a felmerülő jogszabály-értelmezési problémák megvitatását tűzte ki.

A munkacsoport alakuló ülésén az EXIM képviselői összegezték az Exportcélú lízingrefinanszírozás eredményeit, valamint tájékoztattak az Exportcélú lízingrefinanszírozásra vonatkozó keretszerződések lízingtársaságok általi közvetlen megkötésének jövőbeli koncepciójáról is.

Ezen felül a munkacsoport véleményezte a Magyar Nemzeti Bank által kiadni tervezett Hitel vagy Lízing című Pénzügyi Navigátor tájékoztatófüzet munkapéldányát. Áttekintette az MNB 14/2015. (X. 27.) számú, az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintba átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló, tájékoztató jellegű ajánlását. A munkacsoport a 2015. évi CXLV. törvény végrehajtásához kialakított – az MNB honlapján közzétett - gyakran ismételt kérdések és válaszok összeállításában is közreműködött.

- *A NAV bűnügyi megkeresések elektronizálása*

A NAV novemberben konzultációt tartott, amelyen bejelentette, hogy az adóvégrehajtási és az adóellenőrzési területei által korábban kialakított elektronikus megkereséseket kis technikai változtatásokkal a bünyügyi területen is be kívánja vezetni. A tervezett menetrend szerint a teszteléseket 2015. decemberben és 2016. januárban elvégzik, és az éles üzem 2016. februártól indul. Bár az adózás rendjéről szóló törvény alapján a pénzügyi intézményeknek a rendszer bevezetésétől kötelezettségük annak használata, az egyeztetésen elhangzottak szerint a NAV egyelőre egyfajta türelmi időt biztosít: amennyiben egy intézmény nem képes fogadni és küldeni az új csatornán, akkor a kommunikációt átmenetileg postai útra terelik. A NAV szakértők szerint azonban várható, hogy az év során az adóhatóság változtat ezen a gyakorlaton és szankcionálhatja azokat az intézményeket, amelyek nem az előírt elektronikus csatornát használják a megkeresések fogadására és megválaszolására.

- *Okmányos Ügyletek munkacsoport*

Az Okmányos Ügyletek munkacsoportülésén a negyedik negyedévben a Teljesítésigazolási Szakértői Szervezet (TSZSZ) képviselői vettek részt. Ismertették a TSZSZ működéséről és eljárásáról rendelkező jogszabályokat, valamint bemutatták a TSZSZ hatáskörét, feladatát, eljárásának menetét. Az ülés második felében a munkacsoport véleményezte a TSZSZ által, az építőipari vállalkozások és a piaci szereplők számára összeállított útmutató-tervezetét.

Kommunikáció

A negyedik negyedévben kiemelt sajtófigyelem kísérte a fogyasztói hitelek elszámolásának második ciklusát, azaz a forint alapú illetve a devizában törlesztett devizahitel szerződések elszámolását; a magáncsőd intézményét, és a KKV-hitelezés fejlesztését. Októberben egy sajtóbeszélgetés formájában tájékoztattuk a média képviselőit és a közvéleményt és a fenti témákkal kapcsolatos aktuális információkról, tapasztalatokról. Ebben az időszakban ugyancsak nagy volt az érdeklődés a Quaestor-kártalanítás iránt, amelyről interjúk és megszólalások keretében adtunk tájékoztatást.

Az év utolsó hónapjában Patai Mihály elnök és Kovács Levente főtitkár egy évértékelő sajtóbeszélgetés formájában foglalta össze a bankszektort érintő főbb eseményeket. A tájékoztató elhangzott, hogy a tárgyalások eredményeként több fontos kérdésben is sikerült konszenzust kialakítani. Ilyenek például a Nemzeti Eszközkezelő programjának kibővítése, a magáncsőd bevezetése és a bankadó felülvizsgálata, első lépések a kivezetés irányába. Kiemelték, hogy 2015-ben a szektor története legnagyobb logisztikai és adminisztrációs feladatát hajtotta végre az adósokkal történő elszámolás és a devizahitelek forintosítása során, valamint igen nagy volumenű beruházásokat végzett a digitális bankolás fejlesztéséért. Ugyancsak említésre került, hogy a bankszektor iránti bizalom még mindig alacsony, ami akadályozza a bankszektor közreműködésével megvalósítható nemzetgazdasági növekedést, és bizonytalanságot okoz a gazdasági szereplők életében.

A Magyar Bankszövetség tevékenységét 2015. negyedik negyedévében is intenzív sajtóérdeklődés kísérte, bár a 3 hónapos időszak alatt a megszokottnál valamivel kevesebb volt a sajtómegjelenéseink száma, aminek hátterében elsődlegesen a decemberi ünnepi időszak állt. Az online sajtó a negyedév alatt 600 alkalommal adott híradást a szektorról, a nyomtatott megjelenések száma körülbelül 280 volt, míg az elektronikus médiában hozzávetőleg 170 alkalommal szerepeltünk. Összességében a negyedév során a sajtó és a közvélemény több mint 1050 alkalommal értesülhetett ilyen formában a bankszektor álláspontjairól.

A hagyományokhoz híven azoknak a bankvezetőknek a nevét is publikáltuk, akik - a hitelintézeti szektorban kifejtett kiemelkedő munkásságuk elismeréseként - az Elnökség döntése szerint a Magyar Bankszövetség Aranykaptár Kitüntetésében részesültek. Ezt az életmű díjat 2015-ben a negyedik

alkalommal vehették át a kitüntettek: Dr Matthias Kunsch, a magyarországi kétszintű bankrendszer létrehozásában, kiépítésében betöltött szerepéért, és Singlovics Béla, a banki közösségben végzett több évtizedes sikeres vezetői munkájáért.

Pénz7: Az iskolai pályázat megvalósulása, felkészülés 2016-ra

A Pénz7 program 2015-ös sikere és tapasztalatai adják az alapot a 2016-os előkészületeknek, szervezésnek. Ismét széles körű szakmai együttműködéssel szeretnénk megvalósítani a pénzügyi kultúra fejlesztését az iskolákban. Az európai szintű összefogás elsődleges célja a figyelemfelkeltés a pénzügyi tudatosságra – így a Pénz7 az összes többi kezdeményezést is segíti, amely támogatja a fiatalok ez irányú ismereteinek megalapozását, bővítését. Miután a Bankszövetség Elnöksége szeptemberi ülésén elfogadta a Pénz7 2016. évi alapkoncepcióját, a Pénziránytű Alapítvánnyal együttműködve megkezdődött az új tudásanyag, tanórai program kidolgozása, tesztelése, szakmai véleményeztetése majd próbatanítása. 2016-ban a program ismét az Emberi Erőforrások Minisztériumának szakmai támogatásával és lektorálásával juthat el az iskolákba. A 2016-os kiemelt téma a pénzügyek tudatos kezelése, a megtakarítások, amely a korosztályi sajátosságok figyelembe vételével négy változatban készült el, és mind a szakmai lektorok, mind az OFI (Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet) elfogadták. A Bankszövetség a Pénz7 főkoordinátoraként meghívta tagintézményeit is az országos programba való bekapcsolódásra, egyrészt banki szakértő önkéntesek biztosításával, másrészt a március 14. és 20. között zajló kísérő héten megtartott pénzügyi játékok, vetélkedők, versenyek és egyéb programok szervezésére. Eközben ellátva a központi szervezői feladatokat, dolgozunk a nyitóesemény szervezésén, a kommunikáción és kiegészítő programelemeken. Az idén a Pénz7-et Magyarországon 2016. március 7. és 11. között rendezzük meg.

Nemzetközi kapcsolatok: V6 megbeszélés Varsóban

A visegrádi országok (Csehország, Lengyelország, Szlovákia és hazánk) mellett Horvátország és Szlovénia részvételével zajló „V6-os” szakmai egyeztető fórumnak ez alkalommal a lengyel főváros, Varsó adott otthont 2015. november végén. Az egyeztetésbe bekapcsolódott országok bankszövetségei és banki szereplői sokban megegyező gazdasági alapokon tevékenykednek, gyakran közel azonos vagy nagyon hasonló kihívásokkal találkoznak. Így a tapasztalati információcsere elősegíti a régiós nemzetközi események nyomon követését és megfelelő, hatékony szakmai válaszok kidolgozását. A 2015 végi egyeztetés fő fókuszpontjai a következők voltak:

- cyber security körkép: trendek, lehetőségek és működő gyakorlat a megelőzésre, kezelésre;
- aktualitások és új szabályok, irányok a fizetésforgalomban (PSD2¹⁶, PAD¹⁷, az európai MIF szabályozás várható hatásai);
- a KKV hitelezés fejlesztési tapasztalatai, akadályok;
- a tőkepiaci unió hatásainak áttekintése;
- a bankadók és egyéb banki terhek következményei.

¹⁶ Payment Services Directive

¹⁷ Payment Accounts Directive

I Globális szabályozás

I.1 Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB¹⁸)

Jelentés a G20 vezetőknek a szabályozói reformok bevezetéséről és hatásairól

Az FSB a G20-ak szokásos évi csúcstalálkozója előtt az idén első alkalommal jelentést készített a válság nyomán elhatározott szabályozói reformok bevezetéséről és hatásairól. A jelentés a reformok széles körét áttekintve általánosságban megállapítja, hogy a bevezetés folyamatos, de korántsem egyenletes. A tőkére és a likviditásra vonatkozó Bázeli III szabályok alkalmazása megelőzi az ütemtervet, az OTC derivatívákra vonatkozó reform jól halad, de kissé késik, az árnyékbanki szabályozás kezdeti szakaszban van, míg a hatékony szanálási rezsimek implementálását érintően sok még a teendő. A reformok leginkább kézzelfogható hatása a globális bankszektor stabilitásának a megerősödése, ami úgy ment végbe, hogy közben sikerült fenntartani a reálgazdaság általános hitelezési szintjét. Mindaddig nem azonosítottak lényeges nem szándékolt hatásokat, de ezt az FSB a jövőben is folyamatosan nyomon követi majd.

Az FSB az alábbi területeken kérte a G20 vezetők segítségét a szabályozási reform véghezvitelét akadályozó jogi és egyéb problémák megoldásához:

- A szanálási hatóságoknak adjanak jogi felhatalmazást az információk határon átnyúló megosztásához és a külföldi hatóságok által elrendelt szanálási intézkedések azonnali foganatosításához;
- Támogassák a határon átnyúló OTC derivatíva műveletekre vonatkozó - egymást átfedő, illetve kettős - követelmények kezelését célzó együttműködést;
- Szüntessék meg az OTC derivatíva műveletek kereskedési adattáraknak való jelentését akadályozó jogi korlátokat és biztosítsák a hatóságok kereskedési adattárakhoz való hozzáférését;
- Biztosítsák, hogy a nemzeti hatóságok megfelelő erőforrásokkal rendelkezzenek a reformok teljes körű és időbeni bevezetéséhez és a hatékony nyomon követés (monitoring) támogatásához.

Kiemelt figyelmet érdemlőként az alábbi problémaköröket azonosították:

- A reformok fejlett és feltörekvő gazdaságokban történő bevezetése, a globális intézmények anyaországaiból áterjedő esetleges tovaryűrűző hatások kezelése;
- A bevezetésre rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználása;
- A nyitott és integrált globális pénzügyi rendszer fenntartása;
- A fix jövedelmű eszközök piacán megfigyelhető likviditási változások okai és pénzügyi stabilitási következményei.

Az FSB beszámolóhoz kapcsolódóan a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS¹⁹) a *G20 vezetőknek készített jelentésében* részletesen is bemutatja, hogy egy év alatt milyen előrehaladás történt a *Bázeli III szabályozói reformok implementálásában*. A jelentés joghatóságokként értékeli, hogy a bevezetés az ütemezésnek megfelelően és konzisztens módon történt-e.

¹⁸ Financial Stability Board: a pénzügyi szabályalkotás legmagasabb nemzetközi testülete

¹⁹ Basel Committee on Banking Supervision

Az anatóliai csúcsot megelőzően a Bizottság arról is beszámolt, hogy hogyan áll *a válság utáni reformok befejezése*. A sztenderdizált módszerek felülvizsgálata, illetve a kockázattal súlyozott eszközök túl nagy változékonyságának a redukálása a befejezés fontos elemei. A globális bankok szabályozásának a véglegesítése jó úton halad.

Jelentések az OTC derivatív piacok reformjáról

Az FSB az általános jelentés kiegészítéseként két jelentést készített az OTC derivatíva piacok reformjának előrehaladásáról, illetve a hátralévő feladatokról. Az egyik *tematikus szakértői értékelés az OTC derivatívák kereskedelmére vonatkozó adatszolgáltatásokról*. Az FSB tagországi megegyeztek abban, hogy a jogi és egyéb gátló tényezők lebontásával legkésőbb 2018 júniusáig lehetővé teszik az OTC derivatíva ügyletekre vonatkozó teljes körű információszolgáltatást, illetve az információkhoz való hatósági hozzáférést. A tagországok 2016 júniusáig számolnak be az akadályok megszüntetésére tervezett akcióikról.

A másik dokumentum *az OTC derivatíva piacokról szóló tizedik státuszjelentés*. Eszerint a 24 FSB joghatóságból 19-ben vannak az OTC derivatívákkal kapcsolatos jelentési kötelezettségek (az érintett tranzakciók több mint 90%-ára kiterjedően). A joghatóságok felében teremtették meg a központi elszámolás kereteit (ugyancsak a tranzakciók több mint 90%-át lefedően). A nem központi szerződő féllel elszámolt derivatívák - BCBS-IOSCO által meghatározott - letéti (margin) követelményeinek az implementálása az országok többségében kezdeti fázisban van, a hatóságoknak erőfeszítéseket kell tenniük a 2016. szeptemberi bevezetés zavartalansága érdekében.

Szabályozáscsomag (új intézkedések) a szanálhatóság elősegítésére, beleértve a határokon átnyúló szanálásokat

Az FSB novemberben két véglegesített útmutatót és három konzultációs dokumentumot tett közzé a „too big to fail” (TBTF) túl nagy hogy veszni hagyják) problémakör kezelésének a befejező elemeként, a rendszerkockázatot hordozó pénzügyi intézmények szanálásának a támogatására.

A szanálási intézkedések határon átnyúló hatékonyságával kapcsolatos alapelvek azokat a kötelező és szerződéses mechanizmusokat fektetik le, amelyeket a joghatóságoknak figyelembe kell venniük a több joghatóságot érintő szanálások hatékonysága érdekében.

A másik útmutató azt szabályozza, hogy hogyan kell együttműködni és az információkat megosztani az olyan országok hatóságaival, amelyekben a rendszerszempontról fontos globális pénzügyi intézmények (G-SIFIs²⁰) rendszerkockázatot jelentenek, de a fogadó országok nem tagjai a válságmenedzselő csoportoknak (CMG²¹).

A három konzultációs dokumentum egyike *a G-SIBs²² bankok szabályos szanálását támogató átmeneti finanszírozás alapelveit* fekteti le, egy másik *a szanálás alatti folyamatos működést elősegítő szerződésekkel* foglalkozik, míg a harmadik *a rendszer szempontból fontos biztosítók hatékony szanálási stratégiájának kialakítását és szanálási tervezését* segíti.

A sikeres szanálást elősegítő dokumentumok sorát *a G-SIBs szanáláskor beszámítható teljes veszteségviselő kapacitásra (TLAC²³) vonatkozó szabályozás alapelvei és a kapcsolódó szabály jegyzék (Term Sheet)* egészítik ki.

A TBTF témakörhöz kapcsolódik a G-SIBs bankok listájának a 2015-évi közzététele. A lista az előző évihez képest csak minimálisan változott: felkerült rá a China Construction Bank és lekerült róla a

²⁰ Global systemically important financial institutions

²¹ Crisis Management Group

²² Global systemically important banks: rendszerszempontról fontos globális bankok

²³ Total Loss Absorbing Capacity, ez tartalmilag többé-kevésbé megfelel az EU BRRD irányelvben szereplő, valamennyi bank számára előírt MREL-nek (Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities).

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, így a lista továbbra is 30 elemű. 2017. január elsejétől nagysága miatt két banknak kell 2,5 százalékponttal, 4-nek 2 százalékponttal, 5-nek 1,5 százalékponttal magasabb tőkekövetelménynek megfelelnie, míg a maradék G-SIBs bankok többlettőke követelménye +1 százalék. (A 3,5 százalékos többlettőkét előíró kosár jelenleg üres.) Ezeknek a bankoknak 2019-től a TLAC követelményeket is teljesíteniük kell. A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság az FSB listájához kapcsolódóan további információkat közölt a G-SIBs bankokra vonatkozóan.

Jelentések az árnyékbanki tevékenységről

Az árnyékbanki szabályozást érintően a novemberi G20 csúcst megelőzően az *árnyékbanki tevékenységek megbízható piaci alapú finanszírozással alakításáról szóló jelentést*, valamint a *globális árnyékbanki tevékenységek 2015 évi monitoring jelentését* publikálták. Ezen kívül kidolgozták a *nem központi szerződő féllel elszámolt értékpapír finanszírozási tranzakciók haircut-olására (értékének csökkentésére) vonatkozó szabályozási kereteket*. Ebben a témában készült a *globális értékpapír finanszírozási adatok gyűjtésére és aggregálására vonatkozó sztenderdek és folyamatok* című dokumentum is.

A negyedik negyedév során megjelent még a *megfelelő javadalmazásra vonatkozó FSB alapelvek gyakorlati megvalósulásáról, alkalmazási sztenderdjéről* szóló a *negyedik státuszjelentés*. A fentiekén túl helyzetjelentés született az *üzletviteli kockázat (misconduct risk) csökkentését célzó intézkedésekről*, valamint a *levelező banki tevékenység visszaszorulásának a megállítására tett intézkedésekről* is.

I.2 Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság

A kockázattal súlyozott eszközök szabályozói konzisztenciája partnerek hitelkockázatát érintően

A Bizottság a felügyeleti konzisztenciát értékelő programja (RCAP²⁴) részeként október elején jelentést adott közre a *kockázattal súlyozott eszközök (RWA²⁵) szabályozói konzisztenciájáról a partnerek hitelkockázatát (CCR²⁶) érintően*. Ez a jelentés az utolsó a kereskedéshez kapcsolódó belső modellek bizottsági vizsgálatának sorában. A jelentés tárgyát képező CCR modelleket elsősorban az OTC derivatíva tranzakciók és az értékpapír finanszírozási tranzakciók esetében alkalmazzák. A tesztportfólión végzett számítások eredménye meglehetősen nagy eltéréseket mutat, hasonlóan az egyéb piaci kockázati modellek esetében tapasztaltnak. A teszteredmények közzétételén kívül a jelentés bemutatja a jó gyakorlatokat és meghatározza azokat a területeket ahol szükséges a felügyeleti gyakorlatok közelítése a modell eredmények különbségének a csökkentése érdekében. A vizsgálatból lezúrt megállapítások alapján a Bizottság megfontolja, hogy szükséges-e a bankok modellválasztási lehetőségének a szűkítése és/vagy a felügyeleti gyakorlatok harmonizálása a konzisztencia növelése érdekében. A kereskedési könyvi szabályozás átfogó felülvizsgálata és a CVA kockázat²⁷ tőkekövetelményének a megváltoztatása önmagukban is csökkenteni fogják a CCR modellek eredménykülönbségeit.

²⁴Regulatory Consistency Assessment Programme

²⁵Risk Weighted Assets

²⁶Counterparty Credit Risk

²⁷Credit Valuation Adjustment Risk: hitelérték kiigazítási kockázat

A TLAC szabályozáshoz kapcsolódó dokumentumok

Az FSB teljes veszteségviselő kapacitásra vonatkozó végleges szabályozásához kapcsolódóan a BCBS további dokumentumokat is kidolgozott. Így *jelentés készült a TLAC-kal kapcsolatos mennyiségi hatásvizsgálatról*, amely az FSB 2014. novemberi konzultációs dokumentumának szabályjegyzékét (term sheet) feltételezve elemzi a G-SIBs bankok TLAC szintjét és az abban tapasztalható hiányokat. A hatásvizsgálat azt is bemutatja, hogy a G-SIBs illetve a nem G-SIBs bankok milyen mértékben fektetnek be TLAC instrumentumokba. Ennek a vizsgálatnak az eredményeit a Bizottság figyelembe vette a TLAC eszközök kezelését szabályozó „TLAC Holdings” konzultációs dokumentum készítésekor. A TLAC Holdings-ban megfogalmazott javaslat szerint a bankoknak bizonyos küszöbérték felett TLAC eszközeiket le kell vonniuk a szabályozói tőkéből. (Ez azokra az instrumentumokra is vonatkozik, amelyek a hitelezői rangsorban a TLAC instrumentumokkal azonos helyen állnak.) A javaslat célja, hogy csökkentse a G-SIBs bankok esetleges szanálásakor a pénzügy rendszerben kialakuló fertőzősi hatást. A TLAC rezsim bevezetése a Bázeli III szabályok módosítását is megkívánja tekintetben, hogy a G-SIBs bankoknak szabályozói tőkepuffereik számításakor hogyan kell figyelembe venniük a TLAC előírásokat. (A TLAC kritériumok teljesítéséhez beszámított elsődleges tőkeelemek (Common Equity Tier 1) nem vehetők figyelembe a tőkepuffereknél.)

Az FSB felkérésére egy szakértői csoport *értékelte a TLAC bevezetésével kapcsolatos gazdasági költségeket és hasznokat*. Mikrogazdasági szinten a TLAC szabályozás megemeli a bankok forrásköltségét, és ennek következményeként megdrágul a hitelezés. Valószínűsíthető, hogy a TLAC által szabályozott, strukturáltabb szanálási keretek a bankok kockázat vállalását is befolyásolják. Makrogazdasági nézőpontból a hitelezés megnövekvő költségeit, illetve a hatékonyabb szanálásból és a mérséklődő kockázattalálásból származó előnyöket kell összevetni.

Az egyszerű, átlátható és összehasonlítható értékpapírosítás tőkekövetelménye

A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság 2014 decemberében tette közzé az értékpapírosított követelések felülvizsgált tőkekövetelményét szabályozó dokumentumát. Ezt követően az IOSCO-val közösen dolgozta ki és 2015. júliusban publikálta *az egyszerű, átlátható és összehasonlítható (STC²⁸) értékpapírosítás kritériumait*.²⁹ Ezeket a kritériumokat annak érdekében határozták meg, hogy csökkentsék az értékpapírosított követelésekkel kapcsolatos kockázatokat, beleértve – az eszköz, a szerkezeti, az irányítási és működési kockázatot érintő bizonytalanságot. A kritériumoknak megfelelő tranzakciók kisebb strukturális és modell kockázatot jelentenek. Már a júliusi dokumentum is jelezte, hogy a speciális igényekhez és alkalmazásokhoz igazodóan a kritériumok további finomítása válhat szükségessé, például az értékpapírosítás alapjául szolgáló eszközök hitelkockázatának a figyelembe vételével. Mivel az STC kritériumok tőkekövetelmény meghatározása céljából történő felhasználása a júliusinál előiróbb jellegű szabályozást kíván, a Bizottság javasolja annak - további kritériumokkal való - kiegészítését abból a célból, hogy az STC értékpapírosítás tőkekövetelménye különbözzön az egyéb értékpapírosításétól. Ilyen kiegészítő követelmény lehet például az olyan értékpapírosítások kizárása, amelyeknél az alapul szolgáló tranzakciók sztenderd kockázati súlya egy bizonyos szintet meghalad. A kiegészítő követelményeket is teljesítő STC értékpapírosításokra a Bizottság alacsonyabb tőkekövetelményt ír elő, csökkentve a senior és egyéb követelések maximális kockázati súly plafonját. A Bizottság a tényleges mértékekről (végső kalibrációról) 2016-ban dönt a további értékelések, elemzések és mennyiségi vizsgálatok eredményeinek az ismeretében.

²⁸ simple, transparent and comparable

²⁹ Lásd az előző negyedéves jelentésünket!

Második konzultációs dokumentum a hitelkockázat számítás sztenderd módszerének a felülvizsgálatáról

A hitelkockázat számítás sztenderd módszerének a felülvizsgálata a tőkeszabályozás egyszerűsége, kockázatérzékenysége és összehasonlíthatósága között egyensúlyt kereső, a kockázattal súlyozott eszközértékek - bankok és joghatóságok közötti - különbségének csökkentésére irányuló szabályozói munkálatok része.

A 2015. decemberben nyilvánosságra hozott második konzultációs dokumentum számos ponton eltér az egy évvel korábbtól. A 2014. decemberi változathoz teljesen hiányzott a külső minősítések használata. A beérkezett vélemények hatására a bankokkal és a vállalatokkal szembeni követelések minősítésénél a Bizottság ismét megengedi a külső minősítések - nem mechanikus - használatát. A módosított javaslat alternatív megközelítéseket is tartalmaz azokra a joghatóságokra, amelyekben nem engedik meg a külső minősítések szabályozói célú felhasználását.

A javaslat a jelzáloghitelek kockázati súlyozását is módosítja, ezen túl nem a hitel-ingatlanérték arány (LTV³⁰) lesz a legfontosabb kockázati mutató. A Bizottság ehelyett az adós fizetőképességének az értékelését javasolja alapelemként. A javaslat szerint valamennyi jelzáloghitelt – így a speciális hiteleket is – egy(etlen) eszközosztályba kell sorolni, és azokra a jelzáloghitelekre, amelyeknél a visszafizetés a biztosítékul szolgáló ingatlanból származó bevételtől (cash flow-tól) függ, magasabb kockázati súlyt kell alkalmazni.

A javaslat - egyebek között- külön kockázati osztályként kezeli a multilaterális fejlesztési bankoknak nyújtott hiteleket, lakossági (retail) kitettségeket, a nem teljesítő hiteleket és a mérlegen kívüli tételeket. A mostani javaslatnak nem része a szuverénekkel, a jegybankokkal és a közszférével szembeni követelések kezelése. A Bizottság ezeket egy tágabb, a szuverénekhez kapcsolódó kockázatok holisztikusan közelítő javaslat keretében kezeli majd.

A Bizottság a konzultációhoz kapcsolódóan 2016-ban átfogó hatásvizsgálatot végez. Ennek megfelelően a dokumentumban szereplő számszerű javaslatok előzetesek, a végső kalibrációt a mennyiségi hatásvizsgálat eredményeinek a figyelembe vételével alakítják ki, a bevezetésnél elegendő időt biztosítva a banki felkészüléshez.

Konzultációs dokumentum a step-in risk azonosításáról és méréséről

A Bázeli Bizottság javaslata az árnyékbank-rendszer szabályozására irányuló, a rendszerkockázat mérséklésére törekvő G20 szabályozási kezdeményezés része. A step-in risk (belépési kockázat) beazonosításáról és méréséről szóló szabályozási koncepció célja, hogy csökkentse az árnyékbanki egységek bankokra gyakorolt potenciális tovagyrúzó kockázatát.

A dokumentum meghatározása szerint a step-in risk annak a kockázata, hogy a bank a szerződéses kötelezettségén felül, vagy akár szerződés hiányában pénzügyi segítséget nyújt a vele kapcsolatban álló pénzügyi stresszhelyzetbe került szereplőnek. Az ilyen kockázatok megragadása és kezelése érdekében az olyan nem konszolidált partnerekre kell fókuszálni, amelyeknek a bank azért nyújthat pénzügyi segítséget, hogy elkerülje a velük való kapcsolatból származó reputációs kockázatot. Így a javaslat a prudenciális konszolidáción és szabályozáson kívül eső partnerek kezelésére vonatkozik. A dokumentum sorra veszi azokat az elsődleges és másodlagos indikátorokat, amelyek a bank és az árnyékbanki szereplő kapcsolata esetén a step-in risk meglétére utalnak, és a kockázatok lehetséges kezelésére is javaslatokat tesz. Ezek a javaslatok azonban még előzetesek, és a Bizottság még nem döntött arról, hogy hogyan illeszthetők be a prudenciális szabályozási keretekbe, beleértve azt is, hogy a belépési kockázatot az első vagy a második pillér keretében kell majd figyelembe venni.

A konzultációs dokumentumot mennyiségi hatásvizsgálat egészíti ki, amely a téma megvitatása mellett arra szolgál, hogy empirikus információkkal lássa el a Bizottságot.

³⁰ loan-to-value

További dokumentumok

A BCBS októberben *kilencedik jelentését* publikálta *a bázeli szabályozás bevezetéséről*. A jelentés joghatóságokként tekinti át a Bázeli III szabályok – a megnövekedett tőke sztenderdek, a likviditási mutatók (LCR, NSFR), a G-SIBs előírások, az áttételi ráta követelmény, a harmadik pillér közzétételi elvárásai, és a nagykockázati keretek implementálását, beleértve annak értékelését, hogy a bevezetés megfelel-e a nemzetközi egyezménynek.

A Bizottság *időközi vizsgálatot* végzett *a kereskedési könyvi szabályozás átfogó felülvizsgálatának a hatásáról*, amelynek eredményeit novemberben hozták nyilvánosságra. A 44 értékelhető adatot szolgáltató bank adatai azt mutatják, hogy az új előírások minden összehasonlításban jelentősen megemelik a piaci kockázatok tőkekövetelményét. A vizsgált mintát érintően 2014. december végi adatokon számítva – az új kereskedési könyvi szabályozás teljes körű bevezetése – átlagosan 4,7%-kal emelte meg a Bázeli III szabályozói tőkeszükségletet (figyelmetlenül kívül hagyva az értékpapírosítási szabályozás változását).

A kockázati adatok hatékony aggregálására és a kockázati jelentésekre vonatkozó alapelvek alkalmazásáról szóló harmadik státuszjelentés a 2013-ban publikált alapelvek G-SIBs általi bevezetését vizsgálva három ajánlást fogalmaz meg az alapelveknek való jobb megfelelés érdekében:

- A felügyeletnek több részletbe menő vizsgálatot kell lefolytatniuk az adatok aggregálását érintően, a gyengeségek feltárása érdekében;
- A bankoknak megfelelő vállalatirányítási eljárásokat kell kialakítaniuk a kézi adatfeldolgozási folyamatokra;
- Az alapelveknek való megfelelést 2016 elején független értékelésnek kell alávetni.

A hitelkockázatra és a várt hitelezési veszteség elszámolására vonatkozó BCBS útmutató a hitelkockázatot érintő megfelelő gyakorlatokat a várható (hitel)veszteséget (ECL³¹) alkalmazó számviteli keretekre történő, folyamatban lévő átálláshoz kapcsolódva mutatja be. (Az ECL számviteli keretekre való áttérés fontos lépés a pénzügyi válság során tapasztalt azon problémák kezelésére, hogy a hitelezési veszteségek nem kellő időben és mértékben kerültek kimutatásra.) Az útmutató a számviteli sztenderd kiegészítésének tekinthető és a Bizottság álláspontját tükrözi az új számviteli sztenderd helyes alkalmazására vonatkozóan. Iránymutatást ad a bankoknak, hogy az ECL számviteli sztenderdek alkalmazását, hogyan kell beilleszteni a banki kockázatkezelési gyakorlatba és a prudenciális szabályozási keretekbe.

A Bizottság arról is konzultációs dokumentumot bocsátott közre, hogy hogyan kell *a hatékony bankfelügyeletre vonatkozó alapelveket alkalmazni azon intézmények esetében, amelyek fontos szerepet játszanak a pénzügyi befogadásban (pénzügyi integrációban)*. A hatékony bankfelügyelet alapelveit tartalmazó - 2012-ben felülvizsgált - dokumentum 29 alapelvét áttekintve 19 olyat találtak, amely a pénzügyileg nem vagy nem megfelelően kiszolgált ügyfelekkel foglalkozó intézmények esetében kiegészítésre szorul, és ahol az alapvető és a kiegészítő kritériumoknak a pénzügyi befogadás szempontjából speciális jelentőségük van.

Decemberben a BIS két munkatársa tanulmányt közölt *Az áttételi ráta kalibrálásáról (számszerűsítéséről)*. A szerzők koncepcionális kereteket dolgoztak ki az áttételi ráta mértékének meghatározására, az áttételi ráta ciklikus és strukturális dimenzióit épp úgy figyelembe véve, mint a kockázati súlyozású tőkekövetelménnyel való konzisztencia igényét. A kereteket historikus adatokra alkalmazva úgy ítélték meg, hogy jelentős tér nyílik a 3%-os teszt szint 4-5%-ra emelésére.

³¹ Expected Credit Loss

A BCBS tevékenységéhez kapcsolódik, hogy az Európai Bankföderáció (EBF)³² elnöke és vezérigazgatója levelet írt az Európai Központi Bank elnökének a **nemzetközi szabályozási fejleményekkel** kapcsolatban. A levél kifejti, hogy a nemzetközi szabályozó hatóságoknak - így különösen a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottságnak - újabb pótlólagos tőkekövetelmények kidolgozása helyett a szabályok legmegfelelőbb kalibrálásán kell dolgozniuk. A folyamatban lévő döntések között a teljes veszteségviselő kapacitásra (TLAC), a hitelkockázat felülvizsgált sztenderd módszerével meghatározott tőkekorlátra és az áttételi rátára vonatkozót említik a bankszektor hitelezési kapacitását leginkább meghatározóként. A belső minősítésen alapuló módszerek felülvizsgálata kapcsán leszögezik, hogy a belső modellezés során felhalmozott kockázatkezelési szaktudást nem lenne jó elveszíteni. Összességében hangsúlyozzák, hogy jelenleg a szabályok implementálása és kalibrációja a feladat és a BCBS-nek az elkövetkezendő években csak a Koherens bevezetéssel és számszerűsítéssel foglalkozó munkacsoport³³ eredményeire kell összpontosítania. További intézkedéseket csak pontos és letisztult (paused) értékelést követően lehet mérlegelni.

II Európai szabályozás

II.1 Általános keretek

Az ősz folyamán az Európai Bizottság megkezdte az „Öt Elnök Jelentésében” foglaltak³⁴ első lépcsőjének a megvalósítását és konkrét lépéseket jelentett be az EMU megerősítése érdekében. A Biztosok Testülete által elfogadott csomag az alábbi elemeket tartalmazza:

- Az euro övezet külső képviselete
Az euro térség külső képviselete nem tartott lépést a valuta övezet megnövekedett gazdasági és pénzügyi súlyával. Ezért a Bizottság felvázol egy menetrendet, ami lehetővé teszi az EU zóna egységes külső képviseletét. Különösen fontos az IMF-en belüli egységes fellépés, ott a javaslat szerint az Eurogroup elnöke lenne az euro övezet képviselője.
- Lépések a pénzügyi Unió irányába
A Bank Unió felépítése terén elért eredmények ellenére az euro övezetben a bankok és az államok még mindig túlságosan összekapcsolódnak, ezt a Bizottság korlátozni akarja. A bankuniónak továbbra is hiányzó eleme a betétbiztosítás közös rendszere³⁵. A Bankunió teljessé tétele mellett a Tőkepiaci Unió létrehozása is kulcsfontosságú prioritás.
- Az Európai Szemeszter újjáalakítása
A Juncker Bizottság hivatali idejének első évében lényegesen karcsúsította, áramvonalasította az Európai Szemesztert, ami lehetővé teszi az érdemi párbeszédet a tagállamokkal. Az ország jelentéseket már februártól, három hónappal az ország specifikus ajánlásokat véglegesítése előtt közzé teszik. A Szemeszterben és az EMU megerősítésében a társadalmi, munkaadói és civil szervezetek fontos szerepet kapnak.
- A gazdasági kormányzás eszközrendszerének javítása
A gazdasági kormányzás keretei bővültek és mélyültek az elmúlt években, ugyanakkor összetettebbé is váltak. Juncker elnök Politikai Irányelveiben elkötelezte magát a makrogazdasági egyensúlyok megteremtését célzó „six pack és two pack” törvények stabilitás orientált felülvizsgálata iránt. A gazdasági eszköztár kiegészítése és megerősítése céljából a

³² European Banking Federation

³³ Task Force on Coherence and Calibration

³⁴ Lásd a2015. második negyedéves jelentésünket!

³⁵ Juncker az Unió helyzete című beszédében bejelentette, hogy a Bizottság még az év vége előtt törvényjavaslatot tesz az Európai Betétbiztosítási Rendszer bevezetésére, ami- ahogy arról később részletesen is szó lesz - novemberben meg is történt.

Bizottság az Öt Elnök Jelentésével összhangban javasolja Nemzeti Versenyképességi Tanácsok, valamint Európai Fiskális Tanács létrehozását.

Az Európai Bizottság 2016 évi munkaprogramja fenntartja és megerősíti az új, Juncker által vezetett Bizottság által egy évvel korábban meghatározott politikai prioritásokat³⁶. 2016-ban az alábbi területeken élnek új kezdeményezésekkel:

- a menekültprobléma kezelése, határőrizet,
- az egységes digitális piac bevezetése, az egységes piac nyomon követése, európai űrstratégia, európai védelmi akcióterv,
- „körkörös” gazdaság, újabb lépések a fenntartható európai jövő felé, jogszabályalkotás az energia unió bevezetésére
- új európai készség stratégia, új kezdet a dolgozó szülőknek, és a gazdasági és monetáris unió elmélyítésének a részeként a szociális jogok pillérének a kidolgozása
- társasági adócsomag és az ÁFA-ra vonatkozó akció terv.

A jogszabályalkotás egyszerűsítése (REFIT) keretében a 2015-ben bejelentetteken (13) túl 27 új akciót vezetnek be.

II.2 Bankunió

Egységes Felügyeleti Rendszer (SSM³⁷)

Az SSM első éve

November negyedike - az SSM működésbe lépésének hivatalos időpontja - környékén számos értékelés látott napvilágot az egységes felügyelet működéséről. Sabine Lautenschläger az EKB igazgatósági tagja, az SSM alelnöke az alábbi intézkedéseket emelte ki az SSM eddigi tevékenységéből:

- több mint ezer EKB felügyelő és kiszolgáló személyzet kiválasztása és alkalmazása,
- a központi felügyeleti infrastruktúra felállítása,
- az átfogó eszközértékelés végrehajtása és az eredmények alapján szükséges felügyeleti intézkedések megtétele,
- az SSM jogi és módszertani keretrendszerének a kialakítása és bevezetése,
- a közös felügyeleti csoportok (JSTs³⁸) felállítása, valamint a konzisztens és sztenderdizált adatbázis megteremtése,
- az európai bankszektor fő kockázatainak a beazonosítása, a 2015 évi stratégiai terv kidolgozása és ezzel párhuzamosan a felügyeleti tevékenység megtervezése,
- a felügyeleti módszertan további megerősítése, különös tekintettel a felügyeleti felülvizsgálati folyamatra (SREP),
- a felügyeleti megközelítés módok és perspektívák összehangolása, a nemzeti opciók és diszkréciók meghaladása,
- a 19 nemzeti bankrendszer, s benne a 3500 kevésbé szignifikáns bank áttekintése,
- a 123 bankcsoport mindennapi felügyeletének az ellátása, ami 1100 közvetlenül felügyelt bankot jelent.

Az Európai Bankföderáció az évfordulón sajtóközleményben fejezte ki elkötelezettségét az SSM, mint a bankunió megvalósításának az első lépcsője mellett. Az SSM előtt álló feladatként az euro övezeten

³⁶ Lásd a 2014. negyedij negyedéves jelentésünket!

³⁷ Single Supervisory Mechanism

³⁸ Joint Supervisory Teams

kívüli és más nemzetközi felügyelettel való zökkenőmentes együttműködést, valamint az egységes európai szabálykönyv kialakításában való részvételt emelte ki.

Az SSM 2016 évi prioritásai

A Bankunió szignifikáns bankjainak a közvetlen felügyeletét ellátó EKB az alábbiakat jelölte meg 2016 legfontosabb feladataiként:

- *Az üzleti modellek vizsgálata különös tekintettel a fenntarthatóságra és a profit termelő képességre*
A nem teljesítő hitelek magas aránya és a tartósan alacsony kamatok a jövedelmezőséget és az üzleti modellek fenntarthatóságát egyaránt veszélyeztetik. A korábbi munkálatokra alapozva az EKB 2016-ban tematikusan áttekinti a jövedelmezőség elemeit az egyes intézmények szintjén, az üzleti modellek figyelembe vételével és beazonosítja a szerkezetileg alacsony profitabilitású bankokat.

- *A hitelkockázat, a nem teljesítő hitelek (NPL) elemzése*

Az EKB ad hoc munkacsoportot hoz létre az NPL kezelésére, amely áttekinti a magas NPL arányú intézmények helyzetét. (Az utóvizsgálatot is kilátásba helyezték.) Különös figyelmet fordítanak az ingatlanhitellezéssel kapcsolatos kitétségek koncentrációjára. A hitelkockázathoz kapcsolódó másik témakör az IFRS 9 bevezetése. A tematikus áttekintés az az új szabvány céltartalék képzési gyakorlatára tett hatást, illetve a bevezetésre való banki felkészültséget vizsgálja.

- *Tőkemegfelelés*

A tőkemegfelelés értékelése 2016-ban is magas prioritású feladat marad. Az EKB a tőkemegfelelés belső értékelési folyamatának (ICAAP³⁹) a minőségére és konzisztenciájára összpontosít, valamint a bankok belső stressz tesztjeire, és a 2016 évi EBA által irányított, egész EU-ra kiterjedő stressz tesztben való részvételre. További hangsúlyos elem a banki tőke minőségének és összetételének vizsgálata (a nemzeti opciók és diszkréciók folyamatban lévő felülvizsgálatával is összefüggésben). Ugyancsak kiemelt feladat az új szabályozási sztenderdek (TLAC, MREL) bevezetésére való felkészültség vizsgálata, illetve a belső modellek áttekintése.

- *Kockázatkezelés és adatminőség*

A válság rávilágított, hogy a bankok vezető testületei nem rendelkeztek a kockázatvállalást érintő döntéseket megalapozó megfelelő információval. Az EKB világosan meghatározza a banki igazgatóságokkal szembeni elvárásokat, vizsgálni fogja hogy betartják-e a BCBS hatékony adat aggregálásra és kockázati jelentésre vonatkozó alapelveit. A kockázatkezelésre és a kockázatvállalási hajlandóságra vonatkozó 2015. évi vizsgálat utókövetését javasolják. Az adatminőség biztosítása megfelelő IT infrastruktúrát feltételez, így az elemzések az IT kockázatokra is kiterjednek.

- *Likviditás*

A 2015 évi SREP rávilágított, hogy számos bank nem teljes egészében teljesíti a megfelelő likviditáskezeléssel kapcsolatos felügyeleti elvárásokat. Így az EKB a likviditás megfelelés belső értékelési folyamatára (ILAAP⁴⁰), a bankokkal folytatott párbeszédre is kiemelt hangsúlyt helyez.

Nyilvános konzultáció a nemzeti opciókról és diszkréciókról

Az EKB november 11-én öt hétig tartó nyilvános konzultációra bocsájtotta a nemzeti opciók és diszkréciók (NODs⁴¹) kezelésére vonatkozó javaslatcsomagját. A csomag a NODs kezelésére vonatkozó EKB rendelet tervezetből, a kapcsolódó EKB útmutató tervezetből és az ezeket magyarázó dokumentumból áll.

A kezdeményezés célja a pénzügyi integráció megerősítése, a magas szintű felügyeleti sztenderdek kialakítása az EKB SSM rendeletben kapott mandátumának megfelelően, a bankunió szem előtt tartásával. Az opciók és diszkréciók harmonizált kezelése lehetővé teszi, hogy az SSM hatékonyabban, egy valóban egységes perspektívából felügyelje a bankokat.

³⁹ Internal Capital Adequacy Assessment Process

⁴⁰ Internal Liquidity Adequacy Assessment Process

⁴¹ National Options and Discretions

A rendelet tervezet a tőkekövetelmény direktíva szerkezetét követi, így külön fejezet foglalkozik (i) a saját tőke, (ii) a tőkekövetelmény, (iii) a nagy kockázati és (iv) a likviditási szabályokkal, valamint (v) az átmeneti rendelkezésekkel.

A konzultáció során az Európai Bankföderáció arra a veszélyre hívta fel a figyelmet, hogy a javaslat nyomán az egységes európai szabálykönyv helyébe három szabálykönyv léphet: egy a közvetlenül felügyelt SSM bankok, egy a többi SSM bank, egy pedig az euro zónán kívüli európai bankok számára. Az EBF arra is rámutatott, hogy a rendelet tervezet néhány rendelkezése implicit módon módosítja a CRR-t és pótlólagos követelményt támaszt a hitelintézetekkel szemben, aminek kétséges a jogi megalapozottsága.

Az Egységes Szanálási Rendszer (SRM⁴²)

A Tanács és a Parlament 2014-ben kötött megállapodása értelmében az egységes szanálási mechanizmus 2016 januárjától kezdi meg teljes körű tevékenységét. Ennek előkészítéseként az Egységes Szanálási Testület (SRB⁴³) novemberben publikálta 2016 évi munkatervét, megkötötte az Egységes Szanálási Alap (SRF⁴⁴) feltöltéséhez szükséges - az SRM rendeletet kiegészítő - Kormányközi Egyezményt (IGA⁴⁵), amelyet az év végéig a résztvevő tagállamok többsége ratifikált, valamint kidolgozta az SRF-hez való hozzájárulás számításának a rendszerét. (Az alapot a korábbi megegyezés értelmében nyolc év alatt, 2024-ig töltik fel a bankunió bankjai.) Az SRM átmeneti időszak alatti működőképességének a biztosítására a bankunió tagállamai még 2013-ban megállapodtak az áthidaló finanszírozásról. Így 2016-tól a résztvevő országok maximum 55 milliárd euró értékben harmonizált hitelkeretet biztosítanak az SRF részére, amit az Alap szükség esetén vehet igénybe.

Az SRB Egyetértési megállapodást (MoU) kötött az Európai Központi Bankkal a két szervezet közötti együttműködésről és információ cseréről. Az SRB és az Európai Parlament között ugyancsak megállapodás született az SRB-re ruházott feladatok végrehajtásával kapcsolatos demokratikus elszámoltatás és felügyelet gyakorlatainak a szabályairól.

Az SRB 2016 évi munkaprogramjában a szanálási tervek véglegesítése, a szanálási tervezési kézikönyv kidolgozása, a szanálási akciókra való felkészülés, a válság kezelési kézikönyv kidolgozása, valamint a szanálási eszközök és politikák „beélesítése” (putting in place) élveznek prioritást.

Az Egységes Szanálási Rendszer zavartalan indulását hátráltathatja, hogy a kötelezően a hatálya alá tartozó tagállamok mindegyike sem ültette át határidőre a Bank Helyreállítási és Szanálási Direktívát (BRRD⁴⁶). Az Európai Bizottság októberben az Európai Bíróság elé idézte a Cseh Köztársaságot, Luxemburgot, Hollandiát, Lengyelországot, Romániát és Svédországot, mert a május 28-i felszólítás ellenére sem implementálták teljes körűen a BRRD irányelvet.

Az Európai Betétbiztosítási Rendszer (EDIS⁴⁷) - A Bizottság közleménye a Bankunió kiteljesítéséről

Az Európai Bankunió meghirdetésekor fontos elemként szerepelt az egységes betétbiztosítás megteremtése, de ez az SSM létrehozásakor - a szükséges politikai megegyezés hiányában - átmenetileg lekerült a napirendről. A közös betétbiztosítás létrehozása az európai gazdasági és monetáris unió kiteljesítését célzó - öt elnök által jegyzett - programban merült fel újra, és az Európai Bizottság november 24-én tette közzé az európai betétbiztosítási rendszerre vonatkozó javaslatát.

A javasolt európai betétbiztosítási rendszer:

⁴² Single Resolution Mechanism

⁴³ Single Resolution Board

⁴⁴ Single Resolution Fund

⁴⁵ Intergovernmental Agreement

⁴⁶ Bank Recovery and Resolution Directive

⁴⁷ European Deposit Insurance Scheme

- a meglévő rendszerre épül: az európai szabályokkal összhangba hozott nemzeti betétbiztosítási rendszerekből áll; a betétesek továbbra is azonos szintű védelemben részesülnek (100.000 EUR);
- fokozatosan, lépésről-lépésre kerül bevezetésre;
- a bankszektor tekintetében összességében költség-semleges: az európai betétbiztosítási rendszerbe befizetett hozzájárulásait a bankok levonhatják a nemzeti betétbiztosítási rendszerekbe eszközölt befizetéseikből;
- az EDIS finanszírozása közvetlenül, a kockázattal kiigazított banki hozzájárulások útján történik, azaz a kockázatosabb bankoknak többet kell befizetniük, mint a kevésbé kockázatosaknak;
- az EDIS irányítását a már létező Egységes Szanálási Testület (SRB) végzi;
- az EDIS szigorú biztosítékokkal védett: például csak azokat a nemzeti rendszereket biztosítja, amelyek megfelelnek a feltételeknek, és összhangban vannak a betétbiztosítási irányelvvel (DGSD⁴⁸);
- az euró övezeti tagállamok számára (amelyek bankjai az egységes felügyeleti mechanizmus alá tartoznak) kötelező, azonban nyitva áll a bankunióhoz csatlakozni kívánó más uniós tagállamok számára is;

Az EDIS megteremtésére a Bizottság a következő ütemezést javasolta:

1. szakasz: Viszontbiztosítás (2020-ig)

A nemzeti betétbiztosítási rendszer csak abban az esetben veheti igénybe az EDIS eszközeit, ha saját forrásai már kimerültek. Az EDIS eszközei csak bizonyos határig nyújtanak kiegészítő forrásokat a nemzeti rendszerek számára. Az európai betétbiztosítási rendszer által fedezett részarány kezdetben viszonylag alacsony lesz (20%), majd egy négyéves időszak alatt fokozatosan emelkedik.

2. szakasz: Együttbiztosítás

A 3 éves viszontbiztosítási szakasz után 2020-tól az EDIS fokozatosan közös felhasználású rendszerré alakul át. Az együttbiztosítás összege négy év alatt 20%-os lépésenként emelkedik. Az előző szakaszhoz képest a döntő különbség az, hogy a nemzeti rendszerek még az előtt igénybe vehetik az EDIS biztosította forrásokat, hogy saját forrásaik kimerülnének. Az európai rendszer forrásai attól a pillanattól kezdve felhasználhatók a költségek egy részének fedezésére, hogy a betétesek számára kifizetéseket kell teljesíteni.

3. szakasz: Teljes biztosítás

Az EDIS által viselt kockázat részaránya 2024-ig 100%-ra nő, ettől kezdve a tagországok bankjai csak a közös alapba fizetnek. Ugyanebben az évben lesz teljes körű az Egységes Szanálási Alap működése, és ugyanekkor lépnek teljes mértékben hatályba a DGDS-ben foglalt finanszírozást érintő rendelkezések is (célszint: 0,8%).

Az Európai Bankföderáció a bizottsági javaslat megjelenése napján sajtóközleményt adott ki, amelyben - azon túl, hogy hangot adott meglepetésének - a DGSD nemzeti átültetésének a fontosságát, és az EDIS javaslat további alapos vizsgálatának a szükségességét hangsúlyozta. (nov.24)

II.3 Tőkepiaci Unió (CMU⁴⁹)

Az Európai Tanács a Bizottság Tőkepiaci Unió megvalósítására vonatkozó Akciótervével kapcsolatban - a Bizottság által javasoltakat is beleértve - az alábbi prioritásokat támogatja:

- Növelni kell a minden üzleti vállalkozás számára elérhető változatos finanszírozási forrásokat, különösen a kkv és mid-cap szektorban⁵⁰. A magas növekedési potenciállal rendelkező innovatív

⁴⁸ Deposit Guarantee Scheme Directive

⁴⁹ Capital Market Union

kkv-kat össze kell kapcsolni a potenciális befektetők széles körével. Ezt a célt fokozatosan és kiegyensúlyozott ütemben kell elérni, figyelembe véve a piacvezérelt kezdeményezéseket, a piac önszabályozását és az indokolatlan szabályozási korlátok lebontására irányuló jogi kezdeményezéseket (pl. prospektus direktíva, kockázati tőke, crowdfunding, zártkörű kibocsátás, mini kötvények, KKV piacok, KKV hitelinformációk).

- Biztosítani kell a hosszú távú fenntartható beruházások, valamint az EU infrastruktúra beruházások finanszírozásának megfelelő szabályozói környezetét. Az Európai Beruházási terv célkitűzései teljesítéséhez magán tőkét kell bevonni.
- Megfelelő befektető védelmi keretek között növelni kell a beruházásokat, illetve a magán és intézményi befektetők választási lehetőségeit, amelynek első lépése a magán befektetési szolgáltatásokat és biztosításokat elemző Zöld Könyv (Green Paper) kiadása. El kell magyarázni a hosszú távú egyéni megtakarítási konstrukciók, mint például a harmadik pilléres önkéntes nyugdíjak európai kereteinek a lényegét.
- Növelni kell a bankok hitelezési kapacitását különös tekintettel a KKV-kre, létre kell hozni, illetve újjá kell élesíteni az egyszerű, átlátható és szabványosított értékpapírosítást. A jól működő nemzeti rendszerekre építve fel kell mérni az európai fedezett kötvények lehetséges előnyeit, és kezelni kell a nem teljesítő hitelek problémáját.
- Fel kell mérni és értékelni kell a reálgazdaság finanszírozását érintő reformok belső összefüggéseit, konzisztenciáját és kumulatív hatásait.
- Mind a 28 tagországban meg kell vizsgálni és le kell bontani a határon átnyúló tőkepiaci szolgáltatások indokolatlan - a piac fejlődését gátló - korlátait, ide értve a tőkepiaci infrastruktúrákat, illetve a hosszú távú adózási vagy kettős adóztatási korlátokat, vagy adó visszatartási megállapodásokat.

A Tanács azt javasolja, hogy az EU Parlament minél előbb hagyja jóvá az értékpapírosítás egységes szabályozását és várja a Bizottság Prospektus Direktívára vonatkozó javaslatát. (nov.10)

Októberben az *Európai Bizottság konzultációt kezdeményezett a fedezett kötvényekről*. A témakörben készült konzultációs dokumentum három részből áll. Az első rész a piaci adatok alapján mélységében elemzi a fedezett kötvények európai piacát. (Az adatok a válság alatt is viszonylag nagy volumeneket mutatnak, de a szélesedő felárak a piacok joghatóságokénti fragmentációjának az erősödését jelzik.) A második rész a jogi szabályozás és a felügyeleti gyakorlatok közötti különbséget vizsgálja a fedezett kötvényekre vonatkozó szabályozást alkalmazó tagországokban. (Ezek a különbségek maguk is hozzájárulhatnak a piac töredezettségéhez.) A harmadik rész egy integrált fedezett kötvény szabályozás elemeit fekteti le, beleértve az egységesített nyilvánosságra hozatali követelményeket.

II.4 Zöld könyv a lakossági bankszolgáltatásokról

A Bizottság decemberben konzultációt kezdett a lakossági pénzügyi szolgáltatások piacának az erősítése, egységesebbé tétele érdekében. A cél az, hogy a mindennapi élet részét képező pénzügyi szolgáltatások (bankszámla, bankkártya, jelzáloghitel, biztosítások, nyugdíj célú befektetések, stb.) esetében erősödjön a verseny, a fogyasztók a számukra legmegfelelőbb terméket kapják, nagyobb legyen a választék és versenyképes árakat alkalmazzanak. Ugyancsak alapvető, hogy az arra vállalkozó szolgáltatók a határokon átnyúlva, az unió bármely tagállamában ajánlhassák termékeiket. A Bizottság témakörben kiadott Zöld Könyvvel a lakossági piac egységesítésének az útjában álló akadályokat kívánja feltárni, illetve azt, hogy hogyan lehet ezeket az akadályokat minél hatékonyabban lebontani. A vizsgálat a lakossági szolgáltatások digitalizálásában érvényesülő trendekre is kiterjed.

⁵⁰ Middle capitalisation sector: ide tartoznak a 2-10 milliárd USD tőkeerejű társaságok

A Bizottság a március 18-ig tartó konzultációt már a tőkepiaci unió akció tervében bejelentette. A Zöld Könyv számos folyamatban lévő egyéb kezdeményezéshez is kapcsolódik, így például a bankszámla irányelvhez, a jelzáloghitelezési irányelvhez, a biztosítás értékesítési irányelvhez, és a Bizottság egységes piac, illetve egységes digitális piac stratégiájához.

A konzultációban kapott válaszok feldolgozása után, várhatóan 2016 második felében a Bizottság a lakossági pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó akció tervet készíti.

II.5 A negyedik negyedévben közzé tett EBA és ESAs⁵¹ dokumentumok

Technikai sztemderdek

A hitelminősítésre szolgáló kockázati súlyok definíciója az EU-ban (JC/2015/067)

A központi értéktárak harmonizált prudenciális szabályozói követelményeinek a meghatározása (EBA/RTS/2015/10)

A derivatívákból származó kötelezettségek értékelési módszertana (EBA/RTS/2015/11)

Útmutató a BRRD szerinti helyreállítási tervekhez (EBA/RTS/2015/12)

A pénzügyi szerződések részletes nyilvántartásának minimális információ tartalma (EBA/RTS/2015/13)

A benchmark portfóliókra vonatkozó végleges ITS aktualizálása

Vélemények

A jelzáloghitel érték jogi pontosítása (egyértelművé tétele) (EBA/OP/2015/17)

Az adminisztratív büntetések név nélkül történő publikálása (EBA/OP/2015/18)

Az EU és a harmadik országok közötti együttműködés javításának lehetséges területei (EBA/OP/2015/19)

Javaslat az NSFR EU-ban történő bevezetésére (EBA/OP/2015/22)

Felhívás a tőkeegyelelés helyreállítása érdekében szükséges profit kifizetés korlátozás biztosabb és konzisztensebb alkalmazására (EBA/OP/2015/24)

A KKV követelések szintetikus értékpapírosítására vonatkozó tanácsadás (EBA/OP/2015/26)

Konzultációk

Konzultáció a jelzáloghitel irányelvben szereplő benchmark kamatlábról (EBA/CP/2015/16)

Konzultáció a hitelintézeteket felügyelő hatóságok és a törvény által előírt könyvvizsgálók közötti kommunikációról (EBA/CP/2015/17)

Konzultáció a BRRD szerint gyűjtött titkos információk közzétételére vonatkozó útmutatóról (EBA/CP/2015/18)

Konzultáció a betétbiztosítási alapok stressz tesztjéről (EBA/CP/2015/19)

Konzultáció a hatóságok közötti, befolyásoló részesedésekre vonatkozó információ cseréről (EBA/CP/2015/20)

Konzultáció a CVA kockázat SREP alatti kezelésére vonatkozó útmutató tervezetről (EBA/CP/2015/21)

Konzultáció a határon átnyúló csoporton belüli pénzügyi támogatások LCR szerinti preferenciális kezelésének kritériumairól (EBA/CP/2015/22)

Konzultáció az IFRS 9-et alkalmazó pénzügyi jelentésekről (FINREP) (EBA/CP/2015/23)

Konzultáció a fizetési kártya rendszerek és a feldolgozó egységek IFR szerinti elkülönítéséről (EBA/CP/2015/24)

Konzultáció a PSD2 szerinti engedélyezési eljárásokban követendő együttműködésről és információ cseréről (EBA/CP/2015/25)

Konzultáció a SREP célokból gyűjtött ICAAP és ILAAP információkra vonatkozó irányelv tervezetről (EBA/CP/2015/26)

⁵¹ European Supervisory Authorities (EBA, ESMA, EIOPA): Európai Felügyeleti Hatóságok

Konzultáció a piaci kockázat mérésére szolgáló belső modellek értékelési módszertanáról (EBA/CP/2015/27)

Konzultáció a pénzmossással és a pénzügyi terrorizmussal szembeni tennivalókról (JC/2015/061)

Konzultáció az EU kisbefektetőknek a PRIIPs által nyújtandó alapvető információkról (JC/2015/073)

Konzultáció a stressz tesztre vonatkozó irányelv tervezetről (EBA/CP/2015/28)

Konzultáció az eladás területén dolgozó foglalkoztatottak javadalmazására vonatkozó irányelv tervezetről (EBA/CP/2015/29)

Jelentések

Benchmark jelentés a változó javadalmazás nagyobb hányadú alkalmazásáról

A javadalmazási gyakorlatokra és a kivételek használatára vonatkozó EU szintű felmérés aktualizálása

Összesített jelentés a 2015 évi EU szintű transzparencia vizsgálatról

A bankok 2015. évi harmadik pilléres jelentéseinek az értékelése

A helyreállítási tervekben alkalmazott scenáriók összemérése(benchmark)

A befektetési vállalkozások megfelelő prudenciális rezsímjére (rendszerre és eljárásaira) vonatkozó javaslatok

Az európai bankszektor kockázataira és sérülékenységeire vonatkozó jelentés aktualizálása

Útmutatók

Végső útmutató az intézmények árnyékbankokkal szembeni kitettségének a kezelésére és javaslatok a kockázatok korlátozására (EBA/GL/2015/20)

Végső útmutató a megfelelő javadalmazási politikákról és vélemény az arányosság elvének az alkalmazásáról (EBA/GL/2015/22)

Egyéb dokumentumok

Az ESAs 2016 évi közös munkaterve

Az EBA 2016 évi munkaterve

Az alapvető részvénytőke elemekre (CET1) vonatkozó lista aktualizálása

A nemteljesítés definíciójára vonatkozó Mennyiségi Hatásvizsgálat végleges táblázatai és kitöltési útmutatója

A 2015 harmadik negyedéves kockázati jelentés

A 2016 évi EU szintű stressz teszt részletei

A pénzügyi konglomerátumok listájának az aktualizálása (JC/2015/079)

A pénzügyi tanácsadás automatizálásával kapcsolatos inputra vonatkozó felhívás (JC/2015/080)

A PSD2 alatti megfelelő fogyasztó hitelesítéssel és biztonságos kommunikációval kapcsolatos inputra vonatkozó felhívás (EBA/DP/2015/03)

Az ITS validálási szabályok felülvizsgált listája